

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ**

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**ΡΩΣΟ-ΟΥΚΡΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΠΟΡΕΙΑ: ΕΝΑ (Α)ΒΕΒΑΙΟ ΜΕΛΛΟΝ**

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΟΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ**

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**ΡΩΣΟ-ΟΥΚΡΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΠΟΡΕΙΑ: ΕΝΑ (Α)ΒΕΒΑΙΟ ΜΕΛΛΟΝ**

Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε για την απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΟΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

Πνευματικά Δικαιώματα

Copyright © Ελισάβετ Εμμανουηλίδου, Ιανουάριος 2024

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστήμιο Νεάπολις δεν υποδηλώνει
απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Περιεχόμενα	
<u>Περιεχόμενα</u>	4
<u>Περίληψη</u>	6
<u>Abstract</u>	7
<u>Εισαγωγή</u>	7
<u>Κεφάλαιο 1- Σχέσεις Ρωσίας-Ουκρανίας-ΕΕ από το 1990 μέχρι το 2021</u>	10
<u>1.1-Η επανάσταση της Αξιοπρέπειας</u>	14
<u>1.2-Η επιχείρηση κατάληψης της Ουκρανίας</u>	16
<u>1.3-Διέξοδο από την Ουκρανική κρίση</u>	18
<u>1.4-Η Ουκρανία λίγα χρόνια πριν την Ρωσική εισβολή</u>	20
<u>Κεφάλαιο 2-Η Ρωσική εισβολή και οι επιπτώσεις τις στην Ε.Ε</u>	22
<u>2.1-Τα γεωπολιτικά αίτια της εισβολής</u>	24
<u>2.2-Οι σχέσεις των ενδιαφερόμενων κρατών με το NATO</u>	25
<u>2.3-Οι σχέσεις με την Ε.Ε και οι επιπτώσεις του πολέμου στην Ευρώπη</u>	28
<u>Κεφάλαιο 3-Το μέλλον του πολέμου και της Ε.Ε σε ένα διεθνές πλαίσιο</u>	32
<u>3.1- Ο πόλεμος μέσα από την σκοπιά των διεθνών σχέσεων</u>	33
<u>3.2- Η αναθεωρητική πολιτική της Ρωσίας</u>	35
<u>3.3- Ποιο θα είναι το μέλλον του πολέμου σε σχέση με την Ε.Ε;</u>	37
<u>Συμπεράσματα</u>	42
<u>Βιβλιογραφία</u>	44

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή/Φοιτήτριας: Ελισάβετ Εμμανουηλίδου

**Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Ρωσο-Ουκρανικός πόλεμος και
Ευρωπαϊκή Πορεία: Ένα (α)βέβαιο μέλλον.**

Η παρούσα Μεταπτυχιακή διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2024 από τα μέλη τη Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων: Καλλιόπη Κυριακοπούλου

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Μάριος Ευθυμιόπουλος

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Γεώργιος Μαρής

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Ελισάβετ Εμμανουηλίδου, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ρωσο-Ουκρανικός πόλεμος και Ευρωπαϊκή Πορεία: Ένα (α)βέβαιο μέλλον.», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο/Η Δηλών /σα

Ελισάβετ Εμμανουηλίδου

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα αναλυθεί το ιστορικό υπόβαθρο των σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας τα τελευταία χρόνια, και πως αυτά οδήγησαν στην εισβολή του Φεβρουαρίου του 2022. Από τις πρώτες προσπάθειες ανάλυσης του θέματος γίνεται κατανοητό ότι οι αιτίες της σύγκρουσης είναι αρκετά πολύπλοκες και συνδέονται με περισσότερα πράγματα από ότι φαινομενικά πιστεύουμε. Η πηγή όλης αυτής της χρόνιας επιθετικής στάσης της Ρωσίας κρύβεται σε πιο βαθιά γεγονότα. Από τότε που ανέλαβε την διακυβέρνηση της Ρωσίας ο Πούτιν άρχισε να επηρεάζει τον ρωσικό πληθυσμό της Ουκρανίας με αποτέλεσμα αυτός να ξεσηκωθεί εναντίον της χώρας ξεκινώντας έτσι μια σειρά επαναστατικών ενεργειών που διαρκώς κλιμακώνονταν φτάνοντας στο σημείο του πολέμου. Η Ουκρανία ήταν μια χώρα με ιδιαίτερη σημασία τόσο γεωπολιτική όσο και οικονομική, ένας συνδυασμός που οδήγησε στην αδιάκοπη προσπάθεια της Ρωσίας να κινείται διαρκώς βάση σχεδίου που περιλάμβανε την ενσωμάτωση της Ουκρανίας σε αυτήν. Επομένως αυτός ήταν και ο λόγος που με κάθε τρόπο στάθηκε εμπόδιο στην είσοδο της στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και στην γενικότερη αποτροπή από κάθε είδους ανεξαρτητοποίηση που τυχόν θα μείωνε την συσσώρευση δύναμης από την Ρωσία.

Σκοπός λοιπόν της εργασίας είναι να γίνει μια συνοπτική αλλά ταυτόχρονα και περιεκτική ανάλυση της ρωσικής εισβολής, πως επηρέασε την Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα συνάμα όμως και πως θα διαμορφωθεί η πορεία της στο μέλλον έπειτα από τις τόσο σημαντικές αλλαγές που διαδραματίστηκαν τα τελευταία χρόνια. Επίσης θα γίνει προσπάθεια απόδοσης του πολέμου μέσα από την σκοπιά των διεθνών σχέσεων και πως αυτές προβλέπουν την μετέπειτα εξέλιξη του.

Λέξεις Κλειδιά: Πόλεμος, Ρωσία, Ουκρανία, Επιθετικός Ρεαλισμός, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση

Abstract

The present dissertation thesis will analyze the historical background of relations between Russia and Ukraine in recent years, and how these led to the February 2022 invasion. From the first attempts to analyze the issue it is understood that the causes of the conflict are quite complex and are connected to more things than we seemingly think. The source of all this chronic aggressive posture by Russia lies in deeper facts. Since taking over Russia, Putin has begun to influence the Russian population of Ukraine, causing them to rise up against the country, thus launching a series of revolutionary actions that constantly escalated to the point of war. Ukraine was a country of particular importance both geopolitically and economically, a combination that led to Russia's relentless effort to constantly move along the lines of a plan that included integrating Ukraine into it. Therefore, this was the reason why in every way it stood in the way of its entry into the European Union as well as the general deterrence from any kind of independence that might reduce the accumulation of power by Russia.

The aim of this thesis is to make a concise but at the same time comprehensive analysis of the Russian invasion, how it affected the European Union today but at the same time how its course will be shaped in the future after the significant changes that have taken place in recent years. An attempt will also be made to portray the war from the point of view of international relations and how they predict its subsequent development.

Key words: War, Russia, Ukraine, Aggressive Realism, European Union, European Integration

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια διαδραματίστηκαν πολλά γεγονότα στην Ευρώπη αλλά και στην ευρύτερη περιοχή που διατάραζαν τις ισορροπίες σε παγκόσμιο επίπεδο και έφεραν στο προσκήνιο για άλλη μια φορά τις αδυναμίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ξεκινώντας από μερικές δεκαετίες νωρίτερα, συγκεκριμένα το 1991, μπορούμε να ορίσουμε την χρονιά αυτή ως σταθμό αφού σήμανε την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Τότε ήταν που η ρωσική αυτοκρατορία έχασε τον κυρίαρχο ρόλο που κατείχε και έτσι πολλά κράτη άρχισαν σιγά σιγά να αποδεσμεύονται από τον κλοιό της. Ύστερα από αυτή την διάσπαση δημιουργήθηκε η Ουκρανία, η οποία πολύ σύντομα απέδειξε την δυναμική της πλευρά κάτι που από την πρώτη κιόλας στιγμή προκάλεσε μεγάλη δυσαρέσκεια και απειλή για την Ρωσία. Αυτή η περίοδος ανεξαρτητοποίησης της Ουκρανίας πυροδότησε μια σειρά από αντιδράσεις και αρνητικές εξελίξεις στις σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών.

Από την αρχή ήταν φανερό ότι η πορεία των σχέσεων τους κάποια στιγμή θα κορυφωνόταν. Βέβαια υπήρχαν περίοδοι που η κατάσταση καλυτέρευε αλλά η Ρωσία δεν έπαυε να λειτουργεί με τον γνωστό έως σήμερα τρόπο της. Για να μπορέσει το ουκρανικό κράτος να έρθει αντιμέτωπο με την διαρκώς πιεστική και επιθετική στάση της Ρωσίας έπρεπε να μεριμνήσει ώστε να ενισχύσει πολλούς τομείς στους οποίους μέχρι τότε δεν είχε επενδύσει. Η άμυνα της Ουκρανίας έχρηζε άμεσης ενίσχυσης μέσω της αναδιοργάνωσης της εξωτερικής πολιτικής και της στρατιωτικής κάλυψης της χώρας. Θέλοντας η Ουκρανία να ενισχύσει την ασφάλεια της έπρεπε να βρει συμμάχους στην Δύση, οι οποίοι θα την στηρίζουν. Έτσι άρχισε να σκέφτεται ότι με την είσοδο της στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα άρχισε να αναδιαμορφώνεται η εικόνα της στον χάρτη και δεν θα ήταν πλέον μόνη και απροστάτευτη έχοντας ως μόνιμη απειλή την Ρωσία. Αυτό εννοείται ήταν κάτι που η Ρωσία δεν δέχτηκε και προσπαθούσε με κάθε τρόπο το εμποδίζει (Βαρβαρούσης, 1995).

Η Ρωσία σκόπευε να έχει πάντα να χειρίζεται την Ουκρανία με τέτοιον τρόπο ώστε να ορίζει τα συμφέροντα και στον τρόπο διακυβέρνησης της. Στην ουσία επιθυμούσε μια άβουλη και πιστή Ουκρανία η οποία θα λειτουργεί με απάθεια σε ό,τι συμβαίνει αφήνοντας έτσι την Ρωσία να έχει τον κυρίαρχο ρόλο. Φυσικά αυτό ήταν ανέφικτο. Για αυτό τον λόγο όταν ανέλαβε την κυβέρνηση ο Πούτιν σκέφτηκε ότι αν συνάψει συμμαχία με την Ουκρανία τότε θα είχε μεγαλύτερη δύναμη και θα μπορούσε να επεμβαίνει περισσότερο σε όλα τα ζητήματα της. Όμως αυτό δεν έγινε ποτέ πραγματικότητα καθώς υπήρχε η φυσιολογική αντίδραση της Ουκρανίας, η οποία αφού ανεξαρτητοποιήθηκε από την Σοβιετική Ένωση δεν ήθελε να

είναι πάλι υπό την κυριαρχία κάποιου άλλου. Όλη αυτή η διαμάχη μεταξύ των δύο κρατών πολλαπλασιαζόταν από του φιλορώσους κατοίκους της Ουκρανίας, οι οποίοι πολλές φορές θεωρήθηκαν υπαίτιοι για εξάρσεις και εχθρικές συμπεριφορές. Έτσι η κατάσταση συνεχίστηκε και συστηματοποιήθηκε καταλήγοντας στον πόλεμο στην Κριμαία και την προσάρτηση της και προκαλώντας πολλά ακόμη εμπόδια από την πλευρά της Ρωσίας προς την Ουκρανία καταλήγοντας τελικά στην εισβολή των Ουκρανικών εδαφών από τη Ρωσία τον Φεβρουάριο του 2022, και σηματοδοτώντας έτσι μια νέα εποχή για όλους.

Από την αρχή του πολέμου μέχρι σήμερα οι ΗΠΑ και η Ευρώπη στέκονται στο πλευρό της Ουκρανίας βοηθώντας όσο μπορούν ώστε να ενισχύσουν κυρίως τον ανεφοδιασμό της σε όπλα και αεροσκάφη. Μάλιστα σε τελευταίες ανακοινώσεις του υπουργού εξωτερικών των ΗΠΑ, Άντονι Μπλίνκεν γίνεται φανερό η διατήρηση της αμερικανικής βοήθειας, αφού στη σύνοδο στο Νταβός της Ελβετίας που πραγματοποιήθηκε για να συζητηθεί το θέμα δήλωσε στον Ζελένσκι ότι είναι πρόθυμος να συνεχίσει να είναι στο πλευρό του και της χώρας του, πράγμα που επίσης προτίθεται να κάνει και η Ευρώπη. Αυτό είναι αρκετά καθησυχαστικό για τον Ζελένσκι καθώς από την πρώτη μέρα του πολέμου η στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ ανέρχεται σε 44 δις. δολάρια συν την οικονομική συμβολή σε άλλους τομείς που έχρηζαν άμεσης υποστήριξης. Βέβαια παρά τις κινήσεις αυτές το έργο της Ουκρανίας είναι δύσκολο και αναμφίβολο (Λυγερός Σ., Δημόπουλος Σ., 2022).

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να αναλύσει το ιστορικό υπόβαθρο των σχέσεων των δύο κρατών μεταξύ τους αλλά και με την Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1990 μέχρι σήμερα. Πιο αναλυτικά γίνεται μια σύντομη ανασκόπηση των γεγονότων που διαδραματίστηκαν αυτό το χρονικό διάστημα ώστε να γίνει κατανοητός ο κύριος λόγος που η Ρωσία αποφάσισε να προβεί σε πόλεμο. Έπειτα αναλύεται ο ρόλος της Ρωσίας και η στάση της σε σχέση με τον τρόπο διακυβέρνησης από τον Πούτιν. Στη συνέχεια γίνεται λόγος για την επιρροή του πολέμου στην Ε.Ε αλλά και στον κόσμο γενικότερα και τέλος αναφέρεται ποια είναι η συνδεσιμότητα του πολέμου και της διακυβέρνησης της Ρωσίας με τις διεθνείς σχέσεις. Έτσι ο τίτλος της εργασίας είναι ο ακόλουθος: «Ρωσο-Ουκρανικός πόλεμος και Ευρωπαϊκή πορεία: ένα (α)βέβαιο μέλλον.» Η σχέση Ρωσίας και Ουκρανίας και η επίδραση της στο μέλλον της Ευρωπαϊκής ένωσης ανοίγει μία διαδικασία συζήτησης και ανάλυσης που σαφώς δεν μπορεί να εξαντληθεί στην παρούσα εργασία. Στόχος όμως της παρούσας εργασίας, όπως διαφαίνεται και στον τίτλο, είναι να επισημάνει τη συνθετότητα της κατάστασης που ευθύνεται -με έναν παράδοξο αλλά εύλογο στις διεθνείς σχέσεις τρόπο- για τον διττό χαρακτήρα ενός μέλλοντος που φαντάζει άλλοτε περισσότερο κι άλλοτε λιγότερο βέβαιο.

Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας κυμαίνονται γύρω από την Ρωσία, γιατί εν έτει 2022 θέλησε να ξεκινήσει έναν πόλεμο, ο οποίος είναι αμφίβολο πότε θα σταματήσει. Αξιοσημείωτο και εύλογο ερώτημα είναι γιατί ο πόλεμος μεταξύ δύο κρατών πήρε γρήγορα μεγάλες διαστάσεις, τρομοκρατώντας παγκοσμίως όλα τα κράτη αλλά σε μεγαλύτερη κλίμακα τις γειτονικές χώρες και την Ευρώπη. Πολλά ερωτήματα επίσης αφορούν το πώς η Ε.Ε θα βρει τρόπους να αντιμετωπίσει όλα αυτά που έχει προκαλέσει ο πόλεμος αλλά και όσα έφερε στο φως από το παρελθόν. Θα καταφέρει άραγε σε βάθος χρόνου να ισορροπήσει και να υλοποιήσει τις προσδοκίες και το όνειρο της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης; Τα παραπάνω ερωτήματα και όσα προκύπτουν από αυτά γίνεται προσπάθεια να απαντηθούν σε αυτήν την σύντομη ανάλυση του τρέχοντος θέματος που διαρκώς αλλάζει τροπή με αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέα δεδομένα.

Η μεθοδολογία της εργασίας έχει στηριχτεί σε πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, πιο συγκεκριμένα έχουν χρησιμοποιηθεί επίσημες ανακοινώσεις και λόγοι, άρθρα, βιβλία και βίντεο που αναφέρονται σε στοιχεία σχετικά με τα γεγονότα που εκτυλίσσονται καθώς και στην ανάλυση τους. Ωστόσο επειδή είναι ένα πολύ πρόσφατο συμβάν, που συνεχίζει να εξελίσσεται, οι πηγές από βιβλία είναι περιορισμένες για αυτό και έχουν αξιοποιηθεί κυρίως διαδικτυακές πηγές και επιστημονικά άρθρα. Έτσι η διαμόρφωση της εργασίας έχει γίνει ως εξής, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τις σχέσεις Ρωσίας-Ουκρανίας-Ε.Ε από το 1990 μέχρι το 2021 φτάνοντας λίγο καιρό πριν την εισβολή. Έπειτα ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο όπου αναφέρεται η εισβολή και οι επιπτώσεις που έχει στην Ευρώπη καθώς και τα αίτια που οδήγησαν τον Πούτιν να πράξει κατά αυτόν τον τρόπο. Στο τελευταίο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια σύντομη ανάλυση της αναθεωρητικής πολιτικής της Ρωσίας όπου τοποθετείται μέσα στα πλαίσια των διεθνών σχέσεων. Επιπλέον στο τρίτο κεφάλαιο δίνονται μερικές σκέψεις και συμπεράσματα για το μέλλον του πολέμου σχετικά με την Ε.Ε.

Κατά την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας υπήρξε η δυσκολία διαμόρφωσης απόψεων και άντλησης πηγών σχετικά με το θέμα του πολέμου, αυτό συνέβη διότι είναι ένα πολύ φρέσκο γεγονός που καθημερινά υπάρχει εξέλιξη με αποτέλεσμα να αναδιαμορφώνεται η υπάρχουσα εικόνα. Αυτό που βοήθησε την διαδικασία έρευνας ήταν η χρήση χρονολογίου όλο αυτό το διάστημα της συγγραφής. Επίσης ήταν προτιμότερο να περιοριστεί χρονικά η έρευνα ώστε να μην υπάρχει μεγάλο εύρος γεγονότων και ιστορικών αναφορών που θα έπρεπε να συμπεριληφθούν. Έτσι ο κεντρικός πυρήνας της εργασίας βρίσκεται στο κοντινό παρελθόν των σχέσεων των δύο κρατών που οδήγησε σε αυτό το σημείο καθώς και οι συνέπειες σήμερα αλλά και μελλοντικά (Τσάκωνας Π., Τσαρδανίδης Χ., Υφαντής Κ., Χουλιάρης Α., 2022) (Waltz, 2011:269).

Κεφάλαιο 1- Σχέσεις Ρωσίας-Ουκρανίας-ΕΕ από το 1990 μέχρι το 2021.

Οι σχέσεις Ρωσίας και Ουκρανίας άρχισαν να δοκιμάζονται από την πρώτη μέρα ανακήρυξης της Ουκρανίας ως ανεξάρτητο κράτος σε συνδυασμό με την αποκοπή της χώρας από την Σοβιετική Ένωση μέχρι και σήμερα. Έπειτα ακολούθησαν πολλά γεγονότα, επαναστάσεις και συμφωνίες που διατάρασσαν τις σχέσεις των κρατών, οι οποίες εντάθηκαν ραγδαία με το πέρασμα των χρόνων από το 1990 μέχρι που έφτασαν στο αποκορύφωμα και τον εν εξελίξει πόλεμο. Σε αυτό το κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί αναφορική ιστορική αναδρομή σε σημεία που αποτέλεσαν σταθμούς της ιστορίας των δύο κρατών, όπου θα συμβάλλουν στην εξήγηση, στις αφορμές και την πολιτική που θέλησε να ακολουθήσει ο Πούτιν λίγο πριν το 2022.

Ξεκινώντας από την Ουκρανία παρατηρείται ότι βρισκόταν διαρκώς σε κατάσταση κρίσης έχοντας αντίκτυπο στην ασφάλεια των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και κοντινών κρατών του Ατλαντικού. Η κρίση αυτή των λαών Ανατολής και Δύσης αποτέλεσε ένα πολύ σημαντικό στοιχείο στην πορεία των σχέσεων τους, ήταν μια διαμάχη με καθοριστική σημασία. Η αρχή του κακού έγινε όταν κατέρρευσε ο κομμουνισμός, πιο συγκεκριμένα το 1978 η διαδικασία κατάρρευσης ξεκίνησε από την Πολωνία και ολοκληρώθηκε στις 9 Νοεμβρίου του 1989, την ημερομηνία που έπεσε το τείχος του Βερολίνου. Έπειτα από αυτό το γεγονός άρχισαν να ανθίζουν απολυταρχικά καθεστώτα με χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτά της Βουλγαρίας και της Τσεχοσλοβακίας. Περίπου μέχρι το 1990 εξαπλώθηκαν μέχρι την Ρουμανία και την εκτέλεση του Τσαουσέσκου, την σύσσωμη Γερμανία που έδωσε την αφορμή για την ολοκληρωτική κατάρρευση των καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης. Το επόμενο έτος, στις 26 Δεκεμβρίου του 1991 διαλύεται ολοσχερώς η Σοβιετική Ένωση και γίνεται η αρχή μιας νέας εποχής όπου δημιουργούνται πολλά καινούρια ανεξάρτητα κράτη. Όλο αυτό προήλθε από την αντίστοιχη διακήρυξη 142-Η του Ανώτατου Σοβιέτ της Σοβιετικής Ένωσης. Έτσι κλήθηκαν από την Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ) τα ανώτατα αντιπροσωπευτικά όργανα καθώς και οι επικεφαλής των κρατών-μελών της Κοινοπολιτείας για να προσπαθήσουν να διαφυλάξουν και να διασφαλίσουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών όπως αναγράφονταν στην διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως. Οι πιο αξιοσημείωτες ενότητες που συζητήθηκαν αφορούσαν την ειρηνική και δημοκρατική συνύπαρξη των εθνοτήτων της Κοινοπολιτείας, την ανάπτυξη σχέσεων που να βασίζονται στην καλή γειτονία και γενικότερα θέματα που αφορούν την ομαλή συμβίωση και ανάπτυξη όλων των κρατών καθώς και ότι προέβλεπαν οι συνθήκες και οι συμφωνίες της Ένωσης των ΣΣΔ. Πιο

αναλυτικά ο Αλιμζάνοφ, ο Πρόεδρος του Σοβιέτ των Δημοκρατιών του Ανώτατου Σοβιέτ της ΕΣΣΔ είχε υπογράψει συνθήκες που έθεταν σε πράξη όλα τα παραπάνω και επιπλέον συμπεριλάμβαναν τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών ως προς την Ένωση. Ένα νέο κράτος από την πρώτη μέρα της ύπαρξης του έπρεπε να καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για να τοποθετηθεί ορθά στην διεθνή σκηνή όπου εκεί ερχόταν αντιμέτωπο με τον πολιτικό προσανατολισμό, την στρατηγική ασφαλείας και την οικονομική του εξασφάλιση ώστε να επιβιώσει. Έτσι η παραπάνω διακήρυξή συνέβαλε στην ανεξαρτητοποίηση των Σοβιετικών δημοκρατιών και προέτρεψε την ίδρυση της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ). Αυτή η νέα πραγματικότητα δημιούργησε πολλαπλές αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι αλλαγές την περίοδο αυτή ήταν κυρίως γεωπολιτικού ενδιαφέροντος. Μετά από την ανεξαρτησία των Σοβιετικών χωρών πολλά κράτη προσπάθησαν να ενσωματωθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός από την Λευκορωσία και την Μολδαβία. Φυσικά δεν ήταν καθόλου εύκολο να πραγματοποιηθεί μια τόσο μεγάλη ενσωμάτωση καθώς υπήρχε αρκετά έντονο το στοιχείο της διαφορετικότητας κυρίως στο έθνος, στη γλώσσα, στην θρησκεία, στον πολιτισμό και γενικότερα στην δομή των κρατών.

Η Ουκρανία όντας πλέον ανεξάρτητη χώρα προκάλεσε την αντίδραση του Δυτικού κόσμου, ο οποίος βρισκόταν σε κατάσταση πλήρους άγνοιας, αφού δεν γνώριζε τι απέγιναν όσες χώρες ήταν μέλη της πρώην ΕΣΣΔ. Πιο πολύ όμως το ενδιαφέρον της Δύσης στράφηκε στην διαχείριση των πυρηνικών όπλων από τα ανεξάρτητα πλέον κράτη που τα διέθεταν. Έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη προστασίας, ασφάλειας και ισορροπίας των κρατών μεταξύ τους για αυτό στις 5 Δεκεμβρίου του 1994 υπογράφηκε στην Βουδαπέστη το ανάλογο μνημόνιο που είχε σκοπό να διαφυλάξει την ομαλή συνύπαρξη της Λευκορωσίας, του Καζακστάν και της Ουκρανίας. Αυτό θα επιτυγχανόταν μέσω της Συνθήκης που υπέγραψαν για την σωστή διαχείριση των πυρηνικών όπλων. Η πραγματοποίηση της σύναψης μιας τέτοιου είδους συνθήκης αποτέλεσε μια σαφή κίνηση για εκείνη την χρονική περίοδο διότι με το πέρας του Ψυχρού Πολέμου και την αποσύνθεση της ΕΣΣΔ η Ουκρανία είχε στα χέρια της έναν πολύ μεγάλο όγκο πυρηνικών όπλων που ανερχόταν στον αριθμό των 5.000. Πρωτοπόρος πυρηνικών όπλων θεωρούνταν τότε η Αμερική και αμέσως μετά η Ρωσία, έπειτα όμως από τα γεγονότα που προηγήθηκαν άρχισε και η Ουκρανία να θεωρείται πλέον απειλή αλλά παράλληλα απέκτησε μεγάλη και σημαντική αξία. Αυτό που την έκανε να ξεχωρίζει ήταν η προνομιούχα γεωγραφική θέση που κατείχε καθώς συνορεύει με το τρίπτυχο Ευρώπης-Ασία-Ρωσία. Έτσι κατέχει την θέση ενός κράτους με γεωπολιτικό άξονα όπως και οι παρακάτω χώρες Τουρκία, Αζερμπαϊτζάν, Ιράν και Νότια Κορέα, οι οποίες λόγω της

ιδανικής τους θέσης στον χάρτη. Ακόμη η αξία και η χρησιμότητα της Ουκρανίας αποδεικνύεται και μέσα από το γεγονός ότι αποτελεί σπουδαία και αναντικατάστατη επιρροή για την μετάλλαξη της Ρωσίας από ασιατικό αυτοκρατορικό κράτος σε μια ευρασιατική αυτοκρατορία (Brzezinski, Η μεγάλη σκακιέρα, 1998)

Φυσικά σε κανένα κράτος δεν υπάρχουν μόνο θετικές πτυχές, υπάρχουν και οι αρνητικές, έτσι παρά τα όσα προνόμια διαθέτει η Ουκρανία, ακόμη και μετά την περίοδο της ενδυνάμωσης της, αρχίζει να παρουσιάζει κάποια προβλήματα που προέρχονται αυτή την φθορά στο εσωτερικό της. Οι εκλογές της χώρας που έλαβαν χώρα το 2004 για την ανάδειξη των ουκρανών προέδρων έφερε στο φως την δυσaréσκεια του κόσμου, η οποία εκδηλώθηκε με έντονες διαμαρτυρίες πολιτικού κυρίως ενδιαφέροντος. Αυτή η αναστάτωση που δημιουργήθηκε στην χώρα έμεινε γνωστή στην ιστορία ως Πορτοκαλί Επανάσταση. Πιο αναλυτικά η επανάσταση πήγαζε από τις διαμαρτυρίες, όπως προαναφέρθηκε, των υποστηρικτών του Βίκτορ Γιουσένκο. Ένας μεγάλος αριθμός ατόμων που τον στήριζαν εκδήλωσαν με έντονο τρόπο την προσπάθεια διαστρέβλωσης των αποτελεσμάτων των εκλογών του 2004, μέσω διαφθοράς και εκφοβισμού των πολιτών. Εν τέλη οι μορφές εκδήλωσης της δυσaréσκειας ενός μεγάλου μέρους του λαού καθώς και της αντιπολίτευσης δεν απέδωσαν. Από νωρίς λοιπόν έγινε ευδιάκριτη η τροπή που θα έπαιρνε αυτή η κατάσταση, κυρίως το ζήτημα απασχόλησε το εσωτερικό της Ουκρανίας. Είχαν αρχίσει να γίνονται αντιληπτές οι κρίσεις που διαδραματίζονταν στις ολιγαρχικές φατρίες και συνέβαλλαν και αυτές με την σειρά τους στο αποτέλεσμα και την τροπή των εκλογών.

Πίσω από την Πορτοκαλί Επανάσταση κρυβόταν ένας πιο βαθύς και περίπλοκος λόγος για την ύπαρξη της. Η βασική αιτία ήταν η λανθασμένη και απερίσκεπτη σκέψη του απερχόμενου προέδρου να αντικαταστήσει τον εαυτό του με τον Βίκτορ Γιανουκόβιτς. Με την αλλαγή αυτή η καινούρια κυβέρνηση βελτίωσε σε μεγάλο βαθμό την ελευθερία των ΜΜΕ και του Τύπου, όμως δεν επιδίωξε την επίλυση άλλων πιο σοβαρών και πολύπλοκων ζητημάτων της χώρας. Το επίθετο που χαρακτηρίζει την επανάσταση αυτή προέρχεται από την επιλογή του χρώματος στην καμπάνια του προεκλογικού αγώνα, η οποία είχε χρώμα πορτοκαλί. Στον πρώτο γύρο των εκλογών καμία πλευρά δεν κατέφθασε τουλάχιστον το 50%. Έτσι πραγματοποιήθηκε δεύτερος γύρος στις 21 Νοεμβρίου του ίδιου έτους που υπερίσχυσε με μικρή διαφορά ο Βίκτορ Γιανουκόβιτς. Κατά αυτόν τον τρόπο ανέλαβε την εξουσία, αναλαμβάνοντας τα καθήκοντα του ως Πρόεδρος της Ουκρανίας. Όμως το όνομα του στην διάρκεια της θητείας του έγινε συνώνυμο με τις έννοιες της διαφθοράς και του συντηρητισμού. Επίσης άρχισε για άλλη μια φορά να περιορίζει την ελευθερία του Τύπου, καθώς ήθελε να διαχειρίζεται και να προωθεί τις δικές του αντιλήψεις χωρίς να αφήνει

περιθώρια στον λαό να εκφράσει την αρνητικότητα και την διαφορετικότητα του. Παρόλα αυτά ανακηρύχθηκε επίσημα Πρόεδρος στις 2 Ιανουαρίου του 2005 στο Κίεβο. Λίγους μήνες αργότερα άρχισαν οι πολίτες της χώρας να αντιδρούν με αποτέλεσμα να γίνει η 22^η Νοεμβρίου η μέρα έναρξης ενός εμφύλιου διχασμού που εκδηλώθηκε με την μορφή διαδηλώσεων και καταλήψεων κυρίως, οι οποίες έλαβαν χώρα στην Πλατεία Ανεξαρτησίας της πρωτεύουσας. Αυτή ήταν ολόκληρη η πορεία της Πορτοκαλί Επανάστασης, βέβαια πέρα από τους παραπάνω βασικούς λόγους κάποιοι υποστήριζαν ότι άλλα πιθανά αίτια που οδήγησαν στην επανάσταση μπορεί να ήταν η δολοφονία ενός δημοσιογράφου ουκρανικής καταγωγής, ο οποίος ίδρυσε μια εφημερίδα που αρθρογραφούσε συγκεκριμένα για την διαφθορά καθώς και τις παρατυπίες που έπρατταν οι πολιτικοί της χώρας. Όμως ούτε αυτό ήταν ανατρεπτικό για να εκλεγεί και στις επόμενες εκλογές (2010) ο Γιανουκόβιτς (Brzezinski, Foreign Affairs, 1994)

Τρία χρόνια μετά την ανάδειξη του για δεύτερη φορά Πρόεδρος βρήκε την Ουκρανία σε μια πιο περίπλοκη κατάσταση. Η οικονομική περίοδος που διένυε τόσο η ίδια όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση εκείνη την χρονική στιγμή, παρακίνησε την πραγματοποίηση μιας Συνόδου Κορυφής που θα συμπεριλάμβανε στα θέματα συζητήσεως της την κρίση της ΕΕ και την προσπάθεια εξόδου από αυτήν καθώς και θα προτείνονταν στην Ουκρανία, την Μολδαβία, το Αζερμπαϊτζάν και την Αρμενία να συνάψουν συμφωνίες με την ΕΕ. Όταν έγινε γνωστό το περιεχόμενο και οι προθέσεις της Συνόδου ο Πρόεδρος της Ρωσίας έδειξε έντονη δυσαρέσκεια στην ιδέα της σύνδεσης της Ουκρανίας με την ΕΕ και προσπάθησε με κάθε τρόπο να το αποτρέψει. Η κυβέρνηση της Ουκρανίας με Πρόεδρο τον Γιανουκόβιτς δεν έδειξε να αντιστέκεται στην προτροπή του Πούτιν με αποτέλεσμα να μην προχωρήσει στην υπογραφή της συμφωνίας. Αυτό το γεγονός πάλι εξόργισε τον ουκρανικό λαό ο οποίος δεν είχε σταματήσει να ενεργεί με εχθροπραξίες εναντίον του ίδιου και της κυβερνήσεως του (Khodunov, 2022) (Παπαφλωράτος, 2022).

1.1-Η επανάσταση της Αξιοπρέπειας

Η κατάσταση στην Ουκρανία είχε λάβει μια ιδιαίτερη τροπή, όλα όσα περιεγράφηκαν παραπάνω οδήγησαν ξέσπασμα μιας ακόμη επανάστασης, την λεγόμενη Επανάσταση της Αξιοπρέπειας ή Euromaidan. Ο ξεσηκωμός αυτός άρχισε από τον πρωθυπουργό της Ουκρανίας, τον Μικόλα Αζάροφ. Σύμφωνα με τις δηλώσεις του απέτρεπε κάθε πιθανότητα να αναπτύξει σχέσεις η Ουκρανία με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όμως η άποψη αυτή ερχόταν

σε μεγάλη αντιπαράθεση με την προτίμηση του κόσμου που δεν σταματούσε να διαδηλώνει ζητώντας όχι μόνο να συνδεθεί η χώρα τους με την ΕΕ αλλά επιζητούσαν την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

Όταν έλαβε χώρα στο Βίλνιους η Σύνοδος Κορυφής η Ουκρανία είχε επιλέξει με κρυφή προτροπή του Πούτιν να μην προβεί στην υπογραφή της Συμφωνίας που θα την συνέδεε με την ΕΕ. Τότε κύμα αντιδράσεων των πολιτών τους οδήγησε σε ανεξέλεγκτες διαδηλώσεις και εμφύλιες αναταραχές, αυτό χρειάστηκε την επέμβαση των αστυνομικών αρχών όπου με την επιβολή της βίας προσπάθησαν να αναστείλουν την έκρυθμη κατάσταση. Όμως όλο αυτό αντί να περιορίζεται πολλαπλασιαζόταν έως ότου ο αριθμός των διαδηλωτών έφτασε περίπου τους 100.000 στο Κίεβο, κάτι που τρομοκράτησε την κυβέρνηση και αναγκάστηκε να αιτηθεί πρόωρες εκλογές με σκοπό την παραίτηση του Γιανουκόβιτς. Η κίνηση της κυβέρνησης πίστευαν ότι θα εξομάλυνε την αναταραχή και θα ηρεμούσε την κατάσταση αλλά αντιθέτως όχι μόνο δεν σημειώθηκε ύφεση αλλά η πρωτεύουσα της χώρας βρέθηκε να είναι εκτός ελέγχου. Έγινε κατάληψη του δημαρχείου του Κιέβου και της πλατείας Ανεξαρτησίας (Maidan Nezalezhnosti), από την οποία πήρε το όνομα και η επανάσταση (Euromaidan) (Cambridge University Press, 2016)

Η επανάσταση δεν μπορούσε να χειραγωγηθεί από την αστυνομία με αποτέλεσμα να συνεχίζει να εξαπλώνεται σε όλες τις πλευρές της χώρας κάτι που ανάγκασε την άμεση κινητοποίηση των αρμόδιων αρχών με σκοπό την θέσπιση νόμων που θα προλάμβαναν τέτοιου είδους ακραίες συμπεριφορές. Όμως αυτοί οι νόμοι δεν κατάφεραν να εφαρμοστούν ούτε μια μέρα αφού προκάλεσαν περαιτέρω σύγχυση στους ήδη οργισμένους πολίτες, οι οποίοι συνέχιζαν ακάθεκτοι την επαναστατική τους κίνηση καταλαμβάνοντας κτήρια και προτρέποντας την κυβέρνηση να αφήσει την εξουσία σε άλλα χέρια. Φυσικά έφτασε η μέρα που κορυφώθηκε η επανάσταση συγκεκριμένα στις 20 Φεβρουαρίου του 2014, σκοτώθηκαν 88 άτομα στην πόλη του Κιέβου και τραυματίστηκαν ακόμη περισσότεροι. Οι θάνατοι και οι τραυματισμοί ήταν αποτέλεσμα της βιαιότητας που έδειξε η αστυνομία συγκεκριμένα η ομάδα Berkut χρησιμοποιώντας οπλισμό. Έπειτα από την παραπάνω σειρά γεγονότων η κυβέρνηση κατάλαβε ότι θα ήταν λάθος να συνεχίσει με τον ίδιο ρυθμό και ότι θα ξεκινούσε μια μεγαλύτερη εμφύλια αναταραχή. Έτσι αποφάσισε να αποχωρήσει προγραμματίζοντας εκλογές οι οποίες προφανώς θα ανέθεταν την εξουσία σε κάποιον άλλον, πέραν του Γιανουκόβιτς, ο οποίος λίγο πριν παραιτηθεί πρόλαβε να εκδώσει νέο νόμο που αφορούσε την νομιμοποίηση της ουκρανικής γλώσσας ως κύριας και επίσημης. Εννοείται πως δεν άργησαν οι ρωσοκρατούμενες περιοχές της Ουκρανίας να εναντιωθούν και έτσι ο νόμος αυτός δεν εφαρμόστηκε για καιρό (Yaroshevsky, 2013) (Ian Traynor, 2014).

Έπειτα στις 27 Φεβρουαρίου οι εξελίξεις συνεχίζονται στην Κριμαία, όπου πολίτες που ήταν πιο κοντά στις ρωσικές αντιλήψεις και τον ρωσικό λαό άρχισαν να βιαιοπραγούν και να κάνουν καταλήψεις σε αεροδρόμια, σε κτήρια, στο Κοινοβούλιο της περιοχής. Η Ουκρανία δεν μπορούσε να πιστέψει ότι όλο αυτό το κακό είχε προκληθεί από δικούς της πολίτες και ισχυριζόταν ότι όσοι προέβησαν στις ενέργειες αυτές ήταν Ρώσοι στρατιωτικοί, πράκτορες και μισθοφόροι. Η Ρωσία από την άλλη πλευρά υποστήριζε το αντίθετο. Έναν μήνα αργότερα η Κριμαία είχε αποκοπεί εντελώς από την κυριαρχία της Ουκρανίας και είχε καταληφθεί ολοκληρωτικά από Ουκρανούς ρωσόφιλους. Αυτή η κατάληψη αποσκοπούσε στην ενσωμάτωση της Κριμαίας στην Ρωσία και η απόσπαση της από το Ουκρανικό κράτος. Όταν αυτή η σκέψη της Ρωσίας έγινε αντιληπτή ο Πούτιν δέχθηκε πολλές απειλές από την Αμερική και την ΕΕ. Η Ρωσία όμως πάντα προλαμβάνει με πράξεις οποιοδήποτε γεγονός, και έτσι αυτή την φορά απέστειλε στρατιωτικές δυνάμεις στην περιοχή καθώς και σε όλα τα σύνορα με την Ουκρανία. Λίγο αργότερα πραγματοποιήθηκε δημοψήφισμα το οποίο προέβλεπε την προσάρτηση της Κριμαίας στην Ρωσία. Φυσικά το αίτημα της Ρωσίας έγινε δεκτό και έτσι οι δύο κυβερνήσεις υπέγραψαν την αρμόδια συνθήκη που προέβλεπε την ενσωμάτωση. Παρά την μεταξύ τους συνεννόηση και συμφωνία η Ουκρανία αλλά και άλλες χώρες έβλεπαν αυτή την συνθήκη πολύ αρνητικά αφού δεν υλοποιήθηκε υπό συνταγματικές ενέργειες. Αυτή η προσάρτηση της Κριμαίας στην Ρωσία αποτέλεσε αφορμή ξεσηκωμού πολλών ρωσόφιλων περιοχών της Ουκρανίας να θέλουν να ανεξαρτητοποιηθούν από τον ουκρανικό κλοιό και να ενσωματωθούν στην Ρωσία. Βέβαια ακόμη και σήμερα δεν είναι αναγνωρισμένα η Κριμαία περιοχή της Ρωσίας, κάτι που ίσως να αποτελεί μια αφορμή που η Ρωσία ξεκίνησε τον πόλεμο με την Ουκρανία (Voltaire Network, 2014) (Kendall, 2014).

1.2-Η επιχείρηση κατάληψης της Ουκρανίας

Αφού πραγματοποιήθηκε η κατάληψη της περιοχής της Κριμαίας και εν τέλει ακολούθησε η προσάρτηση της στο Ρωσικό κράτος, άρχισαν και άλλες περιοχές να μπαίνουν στο στόχαστρο. Έτσι με γρήγορο ρυθμό οι διαμαρτυρίες των ρωσόφιλων συνεχίστηκαν και οι καταλήψεις γίνονταν η μία μετά την άλλη. Σειρά λοιπόν είχαν οι περιοχές Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ όπου οι λαϊκές κινητοποιήσεις είχαν ήδη προκαθορίσει την εξέλιξη των πραγμάτων. Η επιχείρηση που είχε ξεκινήσει ο Πούτιν δεν είχε τέλος, σκόπευε να εξαπλωθεί σε ολόκληρο το νοτιοανατολικό τμήμα της Ουκρανίας. Ο ρωσικός στρατός συ συνεργασία με τους ρωσόφιλους κατοίκους της Ουκρανίας κατέστρεφαν και καταλάμβαναν κτήρια

διαρκώς ζητώντας με αυτόν τον τρόπο ανεξαρτησία όπως την Κριμαία αλλά και δημοψήφισμα προσάρτησης στην Ρωσία. Σε όλο αυτό η Ουκρανία δεν μπορούσε να μείνει αμέτοχη με αποτέλεσμα να δρομολογήσει την κατάληψη των ήδη κατειλημμένων περιοχών μέσω των στρατιωτικών δυνάμεων. Ο νέος Πρόεδρος της Ουκρανίας Τουρτσίνοφ είχε εκφράσει σε πολλές ομιλίες του την αρνητικότητα και την δυσαρέσκεια του απέναντι στον Πούτιν και την πολιτική που ακολουθούσε. Αυτό ίσως να τον ανάγκασε να προχωρήσει σε μια αντιτρομοκρατική επιχείρηση εναντίον των διαδηλωτών που κατέλαβαν περιοχές της ανατολικής Ουκρανίας. Από την οργανωμένη αυτή δράση οι μόνες περιοχές που κατάφεραν να διασωθούν ήταν το Χάρκοβο και η Οδησσός.

Οι περιοχές Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ συνέχισαν να αποτελούν απειλή, για αυτό κρίθηκε απαραίτητο να συνεδριάσουν στην Γενεύη η Ρωσία, η Ουκρανία, η ΕΕ καθώς και η Αμερική ώστε να ληφθούν μέτρα συμμόρφωσης από την Ουκρανική κυβέρνηση που θα δώσουν τέλος στην κρίση που διαιωνιζόταν μεταξύ των δύο κρατών. Όμως ούτε οι νέες μεταρρυθμίσεις κατάφεραν να παρεμποδίσουν την ορμητικότητα των ρωσόφιλων με συνέπεια να γίνει η επανάληψη της περίπτωσης της Κριμαίας, δηλαδή ανεξαρτητοποιήθηκε η περιοχή Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ, έπειτα ακολούθησε δημοψήφισμα και στις 11 Μαΐου έγιναν μέρος των ρωσικών εδαφών. Για άλλη μια φορά οι αντιδράσεις της Ουκρανίας δεν λήφθηκαν υπόψιν, οι επακόλουθες συνέπειες ήταν αναπόφευκτες και έτσι οι θάνατοι εξακολουθούσαν να μειώνουν τον πληθυσμό της χώρας. Την περίοδο εκείνη είχαν προγραμματιστεί και οι εκλογές όπου Πρόεδρος εκλέχθηκε ο Πέτρο Ποροσένκο, ο οποίος είχε λάβει ενεργά την εξουσία προσπαθώντας με την θέση που πλέον κατείχε να επιβάλλει την τάξη. Ήταν όμως δύσκολο εγχείρημα να συμμορφώσει και να περιορίσει την ανεξέλεγκτη δράση των ρωσόφιλων οι οποίοι σχεδίαζαν να συνεχίσουν με την ίδια πολιτική. Αυτό φάνηκε λίγο αργότερα από το χαρακτηριστικό παράδειγμα της 14^{ης} Ιουνίου όπου στόχευσαν στην πτώση ενός ουκρανικού αεροσκάφους του στρατού από το οποίο δεν σώθηκε κανένας επιβάτης. Έτσι ξεκίνησε άλλη μια σειρά έντονων, βίαιων και τρομοκρατικών γεγονότων.

Ο Ποροσένκο ήθελε οπωσδήποτε να βάλει τάξη και να αναγκάσει τους αντάρτες να σταματήσουν την οπλοφορία και την βίαιη συμπεριφορά. Μετά από αρκετές προσπάθειες κατάφερε να τους πείσει στις 20 Ιουνίου. Στην πρόθεση του Προέδρου της Ουκρανίας έδειξε συγκαταβατική στάση και ο Πούτιν. Δεν άργησαν όμως να σημειωθούν παραβιάσεις και από τις δύο πλευρές καθώς και επιθέσεις των στρατιωτικών δυνάμεων της Ουκρανίας στους αντάρτες. Μετά από αυτή την ενέργεια της Ουκρανίας ο Πούτιν εναντιώθηκε ακόμη περισσότερο, θεωρώντας και κάνοντας γνωστό σε όλους ότι η Ουκρανία είναι αυτή που αναζωπύρωσε την υπάρχουσα κατάσταση άρα αυτή είναι που προκαλεί τις προβληματικές

συνέπειες και στις δύο πλευρές. Ήταν μια λάθος κίνηση της Ουκρανίας που την έκανε να στοχοποιηθεί αλλά και να υποστεί ότι θα ακολουθούσε στην συνέχεια. Έτσι στις 17 Ιουλίου άλλο ένα συνταρακτικό γεγονός έπληξε την χώρα, συγκεκριμένα στο ανεξάρτητο πλέον Ντονέτσκ, οι αυτονομιστές ήταν υπεύθυνοι για την πτώση του αεροσκάφους με πτήση MH17 μέσω της εκτόξευσης πυραύλου. Οι θάνατοι από αυτή την πτώση ήταν εξαπλάσιοι, ανέρχονταν στους 298 ανθρώπους. Λίγες μέρες αργότερα η Ουκρανία επιδίωξε να πάρει πίσω τις περιοχές της Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ, ξεκινώντας από τις πρωτεύουσες όπου τα κατάφερε. Βέβαια η Ρωσία δεν θα έμενε αμέτοχη σε αυτή την προσπάθεια, περίπου στα τέλη του Αυγούστου έστειλε και δικές της δυνάμεις στις περιοχές αυτές με άκρα όμως μυστικότητα. Αυτή την φορά όμως ήθελε να προσεγγίσει την Μαριούπολη που βρισκόταν κοντά στο Ντονέτσκ. Από αυτή την προσπάθεια οι ρωσόφιλοι κατάφεραν να καταλάβουν εδάφη που είχαν χάσει σε προηγούμενες επιθέσεις (EU, 2014).

1.3-Διέξοδο από την Ουκρανική κρίση.

Όλο το προηγούμενο διάστημα οι ρωσόφιλοι είχαν προκαλέσει μεγάλες ανατροπές στις περιοχές Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ, αρχικά δεν είχε απομείνει σχεδόν τίποτα από τα κτήρια τους καθώς από όπου περνούσαν ρήμαζαν τα πάντα τραυματίζοντας και σκοτώνοντας αδίκως τόσο κόσμο. Αυτοί οι λόγοι ήταν υπέρ αρκετοί για να οδηγηθούν στις 5 Σεπτεμβρίου του 2014 να συζητούν στο Μινσκ της Λευκορωσίας για ένα είδος συμφωνίας που θα διαπραγματεύονταν τα πιο κύρια σημεία που βρισκόταν σε κρίσιμη κατάσταση. Τα σημεία αυτά περιλάμβαναν την κατάπαυση του πυρός, στην οποία αρμόδιος θα ήταν ο ειδικά σχεδιασμένος για τέτοιες περιπτώσεις Οργανισμός Ασφάλειας και Συνεργασίας στην Ευρώπη. Την ίδια στιγμή είχε αποφασιστεί να θεσπιστεί ένας νόμος που θα επέβαλλε την αποκέντρωση της Ουκρανίας θέτοντας σε εφαρμογή ένα καθεστώς για όσο χρονικό διάστημα χρειαζόταν να πραγματοποιείται έλεγχος στην περιοχή. Αυτές η σκέψεις που έγιναν πράξεις δυστυχώς δεν κατάφεραν να εφαρμοστούν πλήρως αλλά ούτε προσέδωσαν κάποιο θετικό στην όλη κατάσταση. Αντιθέτως παρά το γεγονός ότι τα βασικά μελήματα της συμφωνίας ήταν να απομακρυνθούν οι στρατιωτικές δυνάμεις, τα πυρά και να μην υπάρχουν πλέον όμηροι και φυλακισμένοι, λίγες μέρες μετά την τήρηση των παραπάνω άρχισαν πάλι οι παραβιάσεις στο αεροδρόμιο της περιοχής Ντονέτσκ αλλά και στην ευρύτερη που ονομαζόταν Ντονμπάς, εκεί οι παραβιάσεις συνεχίστηκαν για αρκετά μεγάλο χρονικό

διάστημα. Από ότι φάνηκε η συμφωνία Μινσκ δεν τηρήθηκε από κανέναν αφού ούτε η Λαϊκή Δημοκρατία του Ντονέτσκ, ούτε η Λαϊκή Δημοκρατία του Λουγκάνσκ. Έτσι ορίστηκε στις 2 Νοεμβρίου να λάβουν χώρα κοινοβουλευτικές εκλογές με σκοπό την διεξαγωγή νέων στελεχών και κοινοβουλίων. Όμως η Ουκρανική κυβέρνηση δεν τις θεώρησε έγκυρες και νόμιμες, βέβαια ίσως επηρεάστηκε από την εκλογή των ρωσόφιλων ηγετών. Το συμπέρασμα από αυτή την διαδικασία συμφωνίας δεν ήταν καθόλου ενθαρρυντικό αφού δεν κατάφερε να συμβάλλει ούτε στο ελάχιστο τον περιορισμό των επιθέσεων και των βίαιων ενεργειών με αποτέλεσμα τον Ιανουάριο του 2015 ξέσπασε ένα δεύτερο κύμα που οδήγησε στην πλήρη ισοπέδωση.

Φτάνοντας σε αυτό το σημείο καμία κυβέρνηση δεν μπορούσε να διαχειριστεί την τροπή που είχε λάβει αυτός ο κατά κάποιον τρόπο ξεσηκωμός. Έτσι ένας δεύτερος κύκλος μέτρων και νόμων θεώρησαν ότι μπορεί να συνετίσει τον λαό. Στις 12 Φεβρουαρίου λοιπόν καλούνται οι ενδιαφερόμενοι συν τους ηγέτες της Γαλλίας και της Γερμανίας, οι οποίοι ήταν οι υπεύθυνοι για την διεξαγωγή, σε μια σύνοδο κορυφής. Στη σύνοδο θα μελετούσαν όσο το δυνατόν εκτενέστερα το ζήτημα της περιοχής και θα έβρισκαν τα κατάλληλα μέτρα ώστε κάποια στιγμή να αρχίσει η αποκλιμάκωση της κατάστασης. Επομένως αφού το περιεχόμενο της συνόδου ήταν ίδιο με την προηγούμενη ονομάστηκε Μινσκ II. Σε αυτήν καταγράφηκε ένα παραπάνω στοιχείο από την προηγούμενη σύνοδο. Φυσικά δεν θα μπορούσαν να μην αποτελούν μέρος της η καθολική κατάπαυση των πυρών, η επιστροφή και απομάκρυνση των όπλων, η απονομή της ελευθερίας σε όσους κρατούνταν άδικα, η απουσία στρατιωτικών δυνάμεων στις περιοχές αυτές και τέλος η αλλαγή του συντάγματος της Ουκρανικής κυβέρνησης. Αυτή την φορά φάνηκε από τις πρώτες μέρες να τηρήθηκαν όσα συμφωνήθηκαν και δεν ξανασυνέβη κάτι παρόμοιο με την Μινσκ I. Η παραπάνω εντύπωση οριστικοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς όπου αποφάσισαν επιτέλους οι αντάρτες να σωφρονιστούν και να δείξουν σημάδια ανακωχής με την κυβέρνηση της Ουκρανίας. Παρά το γεγονός αυτό όμως η διαμάχη δεν είχε σταματήσει απλά φαινόταν να έχει υπάρξει μια παύση. Στην ουσία καμία από τις δύο συμφωνίες δεν απέδωσαν καθότι και στις δύο περιπτώσεις μεσολαβήτρια χώρα ήταν η Ρωσία, της οποίας ο ρόλος ήταν αυτός της κινητήριου δύναμης. Η Ρωσία είχε το πάνω χέρι σε όλες τις φάσεις της σύγκρουσης και βρισκόταν πίσω από κάθε ύποπτη κίνηση, πάνω από όλα έβαζε το δικό της συμφέρον το οποίο διεκδικούσε με την βία, όπως παραδείγματος χάρη συνέβη με τις αλλαγές του συντάγματος της Ουκρανίας με απώτερο σκοπό να μπορεί να έχει πρόσβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της χώρας (Rajan Menon, 2016) (Chatham House, 2020)

1.4-Η Ουκρανία λίγα χρόνια πριν την Ρωσική εισβολή.

Η κατάσταση στην Ουκρανία συνεχίστηκε με τα ίδια δεδομένα και το 2016 αλλά σε πιο ήπιους τόνους. Δηλαδή οι ρωσόφιλοι είχαν περιορίσει τις αδιάκοπες κατακτήσεις, τις έντονες εκδηλώσεις βιαιότητας μειώνοντας έτσι και τις ανθρώπινες απώλειες συγκριτικά με τις προηγούμενες χρονιές, όπου φάνηκε να αποδεκατίζεται ο λαός της Ουκρανίας τόσο από υλικές καταστροφές όσο και από θανάτους. Η Ρωσία όπως πάντα από την αντίπερα όχθη δεν είχε σκοπό να αφήσει αυτή την ησυχία που επικρατούσε για πολύ καιρό ακόμη. Έτσι στις αρχές του 2017, συγκεκριμένα στις 29 Ιανουαρίου οι μάχες σε όλα τα μέτωπα αναζωπυρώθηκαν. Η πόλη Avdiivka θεωρήθηκε η το κέντρο της εισβολής καθώς βρισκόταν υπό τον έλεγχο της Ουκρανίας. Μια πιθανή αιτία που ξανά φούντωσε η διαμάχη μεταξύ των δύο κρατών ήταν το ψήφισμα του Ουκρανικού Κοινοβουλίου ενός νέου νομοσχεδίου που προέβλεπε ότι οι αυτονομιστές δεν θα έχουν πια τον έλεγχο των κατεκτημένων περιοχών και επομένως η εξουσία θα επέστρεφε στην Ουκρανία. Αυτό το γεγονός εννοείτε εξόργισε τον Πούτιν ο οποίος θεώρησε ότι οι Ουκρανοί πολιτικοί έχουν σκοπό να οργανωθούν εναντίον του, με την μορφή πολέμου, αφού με ευκολία καταπάτησαν όσα αναγραφόταν στην συμφωνία Μινσκ. Τότε ξεκίνησε μια νέα εποχή χωρίς τέλος άλλοτε με πιο έντονα ξεσπάσματα και αναταραχές και άλλοτε με περιόδους απραξίας και μάταιων ανακωχών, όμως τα άλυτα προβλήματα Ρωσίας-Ουκρανίας παρέμεναν (Τριανταφυλλίδης, 2022).

Το 2019 την εξουσία της Ουκρανίας αναλαμβάνει καινούριος Πρόεδρος ο Ζελένσκι, αυτός από την αρχή προσπάθησε να δείξει τις ειρηνικές του προθέσεις και θέλησε να διαπραγματευτεί τον πόλεμο στην περιοχή Ντονμπάς, που περιλάμβανε το Ντονέτσκ και το Λουγκάνσκ. Για αυτό τον λόγο κατέληξαν οι Λαϊκές Δημοκρατίες των περιοχών αυτών (DRP, LRP), η Ρωσία και η Ουκρανία, σε υπογραφή συμφωνίας που θα όριζε την ημερομηνία τέλους των συγκρούσεων. Η συγκατάθεση όλων πραγματοποιήθηκε την 1^η Οκτωβρίου του 2019 και ονομάστηκε Σταϊνμάιερ. Όλοι ήλπιζαν ότι αυτή τη φορά θα πετύχει η συμφωνία και θα λυθεί το ρωσο-ουκρανικό ζήτημα. Η Σταϊνμάιερ προέβλεπε πρώτα από όλα νέες εκλογές στις περιοχές που είχαν καταληφθεί από τους αυτονομιστές, την απελευθέρωση των φυλακισμένων. Φτάνοντας ένα χρόνο μετά από την επιχείρηση ειρήνης παρατηρείτε ότι δεν υπήρχαν αποδόσεις. Το ζήτημα που απασχολεί και ταλανίζει σχεδόν 30 χρόνια τα δύο κράτη φάνηκε ότι δεν μπορούσε να ξεπεραστεί με συνθήκες και συμφωνίες, καθώς διαρκώς καταπατούνταν ότι αναγράφονταν σε αυτές. Αυτό γίνεται διακριτό και στις

δύο Μινσκ και στην Σταϊνμάιερ. Άρα η αποκλιμάκωση όλων αυτών των χρόνιων αντιπαραθέσεων μπορεί να οδήγησε στην Ρωσική εισβολή (Miller, 2019).

Μέχρι και το 2021, έναν χρόνο πριν την έναρξη του πολέμου συνεχιζόταν η έκρυθμη κατάσταση που διαιωνιζόταν. Η διαφωνία άρχιζε να παίρνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις περιπλέκοντας έτσι τον στόχο της Ρωσίας να κερδίσει κάποια στιγμή την υποστήριξη της Ουκρανίας σχετικά με την θέση της Μόσχας στις περιοχές Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ, όπως και να διασφαλίσει τον στόχο του Κρεμλίνου το οποίο ήθελε να ενσωματωθούν οι παραπάνω περιοχές στην Ουκρανία, με σκοπό η Μόσχα να έχει την απαιτούμενη επιρροή στο Κίεβο. Η πολιτική της Ρωσίας οξύνει διαρκώς τις σχέσεις τους με την Ουκρανία δημιουργώντας ολοένα και πιο σοβαρό πρόβλημα. Μια ακόμη μάταιη προσπάθεια για την ενότητα των Ρώσων και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τους πραγματοποιήθηκε στις 23 Απριλίου του 2021, όπου αντιπρόσωποι από τις δύο περιοχές του Ντονμπάς (DPR, LPR) και της Ρωσίας συναντήθηκαν στο Ντονέτσκ. Σε αυτή την συνάντηση οι αντιπρόσωποι του Λουγκάνσκ δεν έδωσαν παρών και έτσι άλλη μια αποτυχημένη προσπάθεια σημειώθηκε. Οι δύο οντότητες είναι τόσο διαφορετικές που θα είναι μεγάλο κατόρθωμα αν μια μέρα καταφέρουν να συνυπάρξουν έχοντας κοινή πορεία (Reuters, 2017).

Κεφάλαιο 2-Η Ρωσική εισβολή και οι επιπτώσεις τις στην Ε.Ε

Η Ουκρανία παρά τα όσα συνέβησαν το περασμένο διάστημα στο εσωτερικό της χώρας είχε αποφασίσει να επιλέξει την ευρωπαϊκή κατεύθυνση και σκόπευε μάλιστα να ενσαρκώσει τα ευρωπαϊκά πρότυπα του δυτικού κόσμου, δηλαδή είχε την πρόθεση να γίνει μέλος της Ε.Ε και του ΝΑΤΟ. Αυτό θα αναδιαμόρφωνε την γεωστρατηγική και πολιτική κατάσταση της χώρας και της ευρύτερης περιοχής, κάτι που από πολύ νωρίς φάνηκε να απασχολεί την αντίπερα όχθη, την Ρωσία. Βάζοντας τα γεγονότα σε μια χρονολογική σειρά παρατηρείται η διάλυση της ΕΣΣΔ και η ανεξαρτητοποίηση της Ουκρανίας. Έπειτα από αυτήν η δυναμική της Ουκρανίας ενισχύθηκε αναπτύσσοντας περαιτέρω σχέσεις με το ΝΑΤΟ και την Δύση. Αυτή η στενότερη επαφή επιβεβαιώθηκε με την σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ το 2008 που πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι. Έτσι για άλλη μια φορά οι σκέψεις τις Ρωσίας σχετικά με την ισορροπία της ισχύος στην περιοχή αναζωπυρώθηκαν. Η Ρωσία είχε πάντα επεκτατική πολιτική που πήγαζε από την ανάγκη της να κατέχει όλο και μεγαλύτερη ισχύ ώστε να υπερέχει από όλους. Είναι πολύ πιθανό λοιπόν να μην άντεξε καν στην ιδέα ότι η Ουκρανία μπορεί να μετατοπίσει την ισορροπία των δυνάμεων των γύρω περιοχών και έτσι λόγω γεωπολιτικής στρατηγικής να αποφάσισε να εισβάλει το 2022 στα ουκρανικά εδάφη. Ήταν μια κίνηση που χαρακτήριζε τον τρόπο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας η οποία στην συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά και στις περισσότερες σύμφωνα με παρόμοια γεγονότα που διαδραματίστηκαν όλα αυτά τα χρόνια, βασίζεται στην γεωγραφική σκηνή και τον τρόπο διεξαγωγής πολιτικής. Ένας συνδυασμός που ωθεί τα κράτη να παίρνουν αποφάσεις για τέτοιου είδους θέματα σε συνδυασμό με την ασφάλεια, τα οικονομικά οφέλη και αρκετές ακόμη συναρτήσεις που αφορούν πάνω από όλα την ισχύ.

Πλέον οι γεωπολιτικοί παράγοντες απασχολούν ολοένα και περισσότερο τα κράτη ξεχωριστά σε επίπεδο που περιορίζεται αρχικά σε τοπικό επίπεδο αλλά και σε διεθνές, με το πέρασμα των χρόνων κατανόησαν οι ηγέτες των κρατών ότι για να έχεις ισχυρή εξωτερική πολιτική, η θέση που κατέχεις έχει κύρια σημασία διότι από αυτήν εξαρτώνται πλέον πολλά σε διεθνές επίπεδο. Αξιοσημείωτο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Ρωσίας, η οποία είναι αρκετά προνομιούχα αφού κατέχει στα εδάφη της μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, μέσω των οποίων προμηθεύει πολλές περιοχές ανά τον κόσμο. Αυτό το γεγονός αυτομάτως την ενδυναμώνει σε όλους τους τομείς, έτσι μπορεί και χειρίζεται με

ευκολία την εξωτερική της πολιτική. Άρα η γεωγραφική της θέση επηρεάζει τα συμφέροντα της και την κατανέμει πιο υψηλά διεθνώς συγκριτικά με άλλα κράτη (Βαρβαρούσης, 1995).

Στην περίπτωση της Ουκρανίας, μετά την ανεξαρτησία της το 1991, υπήρξε το δεύτερο μεγαλύτερο κράτος με ανεπτυγμένη οικονομία, μεγάλο αριθμό πληθυσμού και ισχυρού στρατού της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ). Έτσι οι δύο χώρες Ρωσία και Ουκρανία αναδείχθηκαν σε δύο ιδιαίτερα πλούσια κράτη με έντονη οικονομική κινητικότητα. Όμως μαζί με τις μεταξύ τους σχέσεις επηρεάστηκε και η ισχυρή οικονομική άνθιση που είχε παρατηρηθεί. Η αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση των κρατών αυτών μεταξύ τους τις έκανε να αντιμετωπίζουν πολλές παρόμοιες καταστάσεις παράλληλα. Έτσι η ανεξαρτητοποίηση της Ουκρανίας αποτέλεσε σημαντικό συμβάν για την Ρωσία. Μάλιστα ο Brzezinski είχε αναφέρει ότι η Ρωσία χάνοντας την υποταγμένη Ουκρανία, από την αυτοκρατορία που είχε διαμορφώσει συμπεριλαμβανομένης αυτής, χάνει την τόσο μεγάλη και ισχυρή δυναμική της. Αυτό δεν μπορούσε για αρκετό καιρό να το διαχειριστεί ο Πούτιν για αυτό και οι σχέσεις τους επιδεινώνονταν κλιμακωτά. Μέχρι και τα τελευταία χρόνια πριν τον πόλεμο συνέχιζαν να υπάρχουν αντιπαραθέσεις σε πολλά ζητήματα, αυτά αφορούσαν την κατοχή πυρηνικών όπλων, την οικονομία, την ενέργεια, την περίπτωση της Κριμαίας και αρκετά άλλα.

Ο Πούτιν σκόπευε να δημιουργήσει και να διατηρήσει μια σχέση εξάρτησης με την Ουκρανία, κάτι που κατάφερε εν μέρη μέσω της ιδιαίτερα ευνοϊκής θέσης της Ρωσίας, η οποία έχει στην διάθεση της ένα μεγάλο κομμάτι των φυσικών πόρων. Αυτό το πέτυχε από την εισβολή και έπειτα ακόμη πιο πολύ επηρεάζοντας όμως όλη την Ευρώπη και κατά επέκταση όλο τον κόσμο. Ο περιορισμός στην διανομή του φυσικού αερίου και του πετρελαίου ανέβασε απότομα τις τιμές τους, δημιουργώντας μια νέα κρίση οικονομική και ενεργειακή. Άρα οι σχέσεις των δύο κρατών και το αποκορύφωμα τους δεν περιορίστηκε μεταξύ τους αλλά διογκώθηκε κατά την εξάπλωση του. Ανάγκασε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη να υποστούν μια νέα μορφή κρίσης, ενώ πολλά ήταν αυτά που αντιμετώπιζαν ενδοκρατικές κρίσεις. Η Ε.Ε ενεργοποιήθηκε ευτυχώς γρήγορα και προσπάθησε να βρει λύσεις, που ίσως βοηθήσουν γενικότερα στο ζήτημα της ανεξαρτητοποίησης από τον ρωσικό κλοιό όσον αφορά την ενέργεια, αλλά δεν παύει ακόμα να είναι ένα φλέγον θέμα που ανησυχεί και απασχολεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (John J. Mearsheimer, 2014).

2.1-Τα γεωπολιτικά αίτια της εισβολής.

Η Ρωσία και η Ουκρανία είναι δύο χώρες αλληλένδετες όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, κατά κύριο λόγο λόγω της θέσης τους στον χάρτη, αλλά η συνδεσιμότητα τους δεν περιορίζεται σε γεωγραφικό επίπεδο. Ομοιότητες σημειώνονται σε ιστορικά γεγονότα, σε οικονομικά ζητήματα, στον πολιτισμό τους καθώς υπάρχει στην Ουκρανία ιδιαίτερα το ρωσικό στίγμα εξαιτίας του πληθυσμού που ζει εκεί, καθώς και στην πολιτική. Το Ουκρανικό κράτος έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ρωσία εδώ και πολλά χρόνια, κυρίως μετά την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης όπου ο Πούτιν άρχισε να έχει ακόμα περισσότερα συμφέροντα. Προσπαθούσε η Ρωσία πάντα να χειραγωγεί τον ουκρανικό λαό για να υπερέχει σε ισχύ, αυτό που ζήλευε κατά κάποιον τρόπο και φοβόταν η Ρωσία ήταν η θέση της Ουκρανίας, η οποία βρίσκεται ανάμεσα στην Ευρώπη και την Ρωσία. Έτσι σκοπός της Ρωσίας όλα αυτά τα χρόνια ήταν να επηρεάζει την Ουκρανία υπέρ αυτής, προσπαθώντας να διαστρεβλώσει τις φιλοευρωπαϊκές ιδέες της ώστε να μην καταφέρει ποτέ να ανυψωθεί μπροστά στην Ρωσία ούτε να υπερέχει σε ισχύ. Αυτό ήταν το χειρότερο σενάριο για την ρωσική εξωτερική πολιτική όπου ο Πούτιν προσπαθούσε να αποφύγει με κάθε τρόπο. Άρα η τακτική της Ρωσίας να επενδύει στις φιλικές προθέσεις της Ουκρανίας απέναντι της θα αύξαναν την γεωπολιτική της ισχύ και θα δημιουργούσαν νέα δεδομένα για το NATO και την τακτική που θα ακολουθούσε έναντι της Ρωσίας. Αποτέλεσμα όλων αυτών θα ήταν να ενδυναμωθεί η διπλωματικότητα της Ρωσίας αφού θα καλυτέρευε τις σχέσεις της με την Δύση και θα αναβάθμιζε την θέση της τόσο στην ευρύτερη περιοχή όσο και στην διεθνή σκηνή αργότερα (Anieri, 1999).

Βέβαια τα τελευταία χρόνια η επιρροή της Ρωσίας τείνει να μειώνεται στην περιοχή των Βαλκανίων. Αυτό συνέβη καθώς είχε περικυκλωθεί από τα δημοκρατικά δυτικά πρότυπα. Έτσι αναγκάστηκε να μάχεται διαρκώς εναντίον της εισόδου της Ουκρανίας στο NATO και στην Ε.Ε. Η Ευρώπη αποτελεί απειλή για την Ρωσία και την καθιστά ευάλωτη σε σχέση με την Ουκρανία σε περίπτωση που υπάρξει κάποια επιθετική ενέργεια από τις χώρες της Δύσης. Η Ρωσία ιδανικά θα ήθελε μια ρωσόφιλη Ουκρανία όπου θα ενίσχυε τα σύνορα της από την δυτική πλευρά, επίσης δεν επιδιώκει να έχει στα σημεία αυτά κράτη που να έχουν ευνοϊκές σχέσεις με το NATO. Όταν τα κράτη της Βαλτικής εντάχθηκαν στην Ε.Ε ο Πούτιν ήταν πολύ δυσαρεστημένος καθώς άρχισε να δημιουργείται μια ανασφαλής περιοχή για τα γεωπολιτικά και στρατηγικά του συμφέροντα. Βέβαια για την Ουκρανία αυτή η εξέλιξη είχε

θετικό αντίκτυπο διότι θα μπορούσε εν μέρη να επηρεάσει την διαφάνεια του πολιτικού της συστήματος και να αναπτυχθεί ένα πιο δημοκρατικό περιβάλλον στη διαδικασία διακυβέρνησης της χώρας. Ίσως όμως αυτή η εξέλιξη της Ουκρανίας ξεκινούσε ένα επαναστατικό ρεύμα στους κατοίκους της Ρωσίας όπου στην χώρα τους δεν επικρατούσε ποτέ κανένα είδος ελευθερίας, έτσι θα άρχιζε να υπάρχει μια αρνητική στάση απέναντι στον Πούτιν και στον τρόπο που ασκεί πολιτική με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η θέση του (Putin, 2011).

Άρα η χειραγώγηση της Ουκρανίας ήταν πάντα το κύριο μέλημα του Πούτιν ώστε να μην χάσει ποτέ την κυριαρχία που κατείχε και ακόμη κατέχει αλλά και να μην ζημιωθεί η εδαφική ακεραιότητα του κράτους του και η ισχύς του όχι απλά να διατηρηθεί αντιθέτως να πολλαπλασιαστεί με την πάροδο του χρόνου ώστε να μην υπάρξουν πιθανές απειλές για την Ρωσία. Ο Kissinger έχει αναφέρει συγκεκριμένα ότι η ύπαρξη της Ουκρανίας ενισχύει την διαίωνιση της Ευρασιατικής Αυτοκρατορίας, διότι χωρίς αυτήν η Ρωσία θα κατατάσσονταν σε ασιατικό αυτοκρατορικό κράτος, το οποίο θα είχε έντονες διαμάχες με τα άλλα ασιατικά κράτη που υποστηρίζονταν κατά κύριο λόγο από ισλαμικά κράτη. Επομένως η Ρωσία χωρίς την Ουκρανία σημαίνει ένα κράτος πιο κοντά στα ασιατικά πρότυπα παρά στα ευρωπαϊκά (Brzezinski, 1994).

2.2-Οι σχέσεις των ενδιαφερόμενων κρατών με το NATO.

Το NATO όλα αυτά τα χρόνια παρακολουθούσε όσα διαδραματίζονταν στην περιοχή της Ρωσίας και της Ουκρανίας. Κυρίως μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ δημιουργήθηκαν διάφορες υπόνοιες στον οργανισμό καθώς οι νέες εξελίξεις ίσως να διαφοροποιούσαν τον εκάστοτε τρόπο λειτουργίας και λήψης αποφάσεων του. Οι πρώτες αβέβαιες σκέψεις του NATO εκφράστηκαν την περίοδο τέλους της εφαρμογής του Συμφώνου της Βαρσοβίας, το οποίο είχε υπογραφεί το 1955 με την μορφή μιας οργανωμένης στρατιωτικής συμμαχίας όπου θα διασφάλιζε την φιλία, την συνεργασία και την αμέριστη βοήθεια μεταξύ των κρατών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης που ασπαζόταν τις κομμουνιστικές αντιλήψεις. Με αυτό το σύμφωνο εντάχθηκε ξανά η δυτική Γερμανία στο NATO στις 9 Μαΐου του 1955. Εκείνη την περίοδο ο οργανισμός είχε προβλέψει στα σχέδια του να

επεκταθεί όσο το δυνατόν περισσότερο προς το κέντρο της Ευρώπης με απώτερο σκοπό να υπάρξει κάποια στιγμή στενότερη συνεργασία των κρατών αυτών αλλά προέβλεπε ακόμη και την επέκταση του ως τον Ατλαντικό. Η Ουκρανία σε όλο αυτό στάθηκε πολύ θετική υποστηρίζοντας τις θέσεις του NATO πετυχαίνοντας ταυτόχρονα και την δική της ευνοϊκότερη παγκόσμια γεωγραφική θέση καθώς θα της παρείχε την προστασία που χρειαζόταν. Έτσι λίγα χρόνια αργότερα το NATO έχοντας ακόμη τους ίδιους στόχους, συγκεκριμένα τον Ιανουάριο του 1990 υπογράφηκε Συνθήκη μεταξύ των δυνάμεων της Ευρώπης, στις χώρες του NATO αλλά και των χωρών που συσχετιζόνταν με το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, καθώς και τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες. Όλες μαζί δημιούργησαν το Συμβούλιο της Βορειοατλαντικής Συνεργασίας. Δεν έφτασε όμως μόνο αυτό και τέσσερα χρόνια μετά τέθηκε σε ισχύ μια πολύ ισχυρή δράση που ονομάστηκε Σύμπραξη για την Ειρήνη. Με βάση αυτή θα συνδεόταν με στενούς δεσμούς οι παραπάνω χώρες και θα εντασσόταν στο NATO. Επίσης θα ενίσχυε σε μεγάλο βαθμό την ασφάλεια όλης της περιοχής που βρισκόταν υπό την προστασία του NATO, το οποίο ήταν υπεύθυνο για την πραγμάτωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στρατιωτικών ασκήσεων που θα βασιζόνταν στην καλύτερη δυνατή οργάνωση και προετοιμασία για πιθανές καταστροφές ή επιθέσεις. Φυσικά όλα αυτά είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην Ρωσία και προκάλεσαν σε σύντομο χρονικό διάστημα την αντίδραση της. Μαζί με την Ρωσία και άλλες χώρες της ανατολικής Ευρώπης αποτραβήχτηκαν από το NATO, αυτή η αντίδραση προκλήθηκε εξαιτίας του φόβου που είχαν για τυχόν αντιδράσεις της Ρωσίας. Βέβαια όταν άρχισαν να γίνονται εμφανή τα οφέλη της ένταξης στο NATO αυτά τα κράτη που αρχικά αντιστάθηκαν, άρχισαν σιγά σιγά να σκέφτονται ξανά την ιδέα να γίνουν μέλη του οργανισμού και να απαλλαχτούν από τον ρωσικό κλοιό. Αυτό έγινε πραγματικότητα το 1994 στη διάσκεψη που έλαβε χώρα στην Πράγα. Παρά την ενθάρρυνση όμως η Ουκρανία είχε την υποχρέωση να σεβαστεί και τα ρωσικά συμφέροντα (Kuzio, 2003) (ITAR-TASS, 1994).

Η Ουκρανία από την πλευρά της έκανε προσπάθειες για να ενταχθεί και αυτή στο NATO, ήθελε να προβεί στην ένταξη για να έχει στρατιωτική συνεργασία και βοήθεια, ήταν φοβισμένη με όσα διαδραματίζονταν τόσο καιρό με τους ρωσόφιλους ουκρανούς οπότε ήταν διατεθειμένη να επενδύσει στην στενότερη σχέση με την Δύση ώστε να έχει κάποιον στο πλευρό της σε περίπτωση που τα πράγματα χειροτερέψουν. Όταν εκλέχθηκε νέος πρόεδρος στην Ουκρανία μετά τις εκλογές του 1994, η επιθυμία ένταξης πολλαπλασιάστηκε. Συγκεκριμένα ο Κούτσμα, ο τότε πρόεδρος της Ουκρανίας παρά τον δισταγμό που τον περίβαλε στην αρχή είχε πρόθεση να προβεί στην ένταξη σκεπτόμενος να ότι με αυτή την κίνηση θα βελτιωθούν πολλά ζητήματα του κράτους, συν του ότι υπήρξε πλέον και η εύνοια

των ΗΠΑ έπειτα από την απομάκρυνση των πυρηνικών όπλων από την Ουκρανία. Έτσι το 1995 ο Κλίντον παρευρέθηκε στην πρωτεύουσα της χώρας, το Κίεβο και λειτούργησε ως εγγυήτρια χώρα ώστε το NATO να συμπεριλάβει στα κράτη-μέλη του και την Ουκρανία. Ο Κλίντον υποστήριξε ακόμη την άποψη ότι μέσα από αυτήν την ένταξη θα πρέπει να δημιουργηθεί μια νέα πραγματικότητα για την Ουκρανία όπου θα είναι απαλλαγμένη από δικτατορικές και ιμπεριαλιστικές συμπεριφορές. Το NATO θα έπρεπε από εκείνη την στιγμή να ενισχύσει την ασφάλεια, την σταθερότητα και την ενδυνάμωση της Ουκρανίας και της Ευρώπης. Η πολυπλοκότητα της ευρύτερης περιοχής της Ουκρανίας φαινόταν ότι θα απασχολούσε όλο τον κόσμο εξαιτίας της σημαντικής γεωπολιτικής θέσης που κατείχε. Για αυτό τον λόγο το NATO κατέστη υπεύθυνο για την ανάπτυξη και διεύρυνση των σχέσεων της Ουκρανίας με άλλα κράτη (Kuzio, 1998, 1997).

Όμως ο τότε πρόεδρος της, ο Κουτσμα, θεώρησε καλό να μη βιαστεί. Από την μια πλευρά ήθελε και σκόπευε να εντάξει την Ουκρανία στο NATO αλλά από την άλλη ήθελε να γίνει αυτό την κατάλληλη στιγμή. Έτσι έκανε προσπάθειες κερδίζοντας με αυτό τον τρόπο χρόνο, κάτι που επιβεβαιώθηκε και από τον υπουργό εξωτερικών Tarasyuk. Σύμφωνα με τις δικές του δηλώσεις τότε προέτρεπε το Κίεβο να σταθεί μόνο του στα πόδια του αναπτύσσοντας την οικονομία, την πολιτική και στρατιωτική δύναμη του. Φυσικά στα πλάνα βρισκόταν από τότε η σταδιακή αποκλιμάκωση της ενεργειακής εξάρτησης από την Ρωσία. Άρα η Ουκρανία είχε ακόμη αρκετό δρόμο για να φτάσει στην κατάλληλη κατάσταση όπου απαιτούνταν από το NATO για να ενταχθεί αλλά και από την πλευρά της Ουκρανίας για να θεωρείται άξια και δυνατή να σταθεί ως κράτος-μέλος. Κάποιες από τις προσπάθειες της Ουκρανίας ήταν η παραχώρηση των υδάτων της Μαύρης Θάλασσας για την πραγματοποίηση μιας μεγάλης νατοϊκής άσκησης που ονομάστηκε Cooperative Partner (Lurrabee, 1998).

Λίγο καιρό αργότερα το 1999 ξέσπασε ο πόλεμος στο Κόσοβο όπου το NATO κράτησε αρνητική στάση απέναντι στην Γιουγκοσλαβία, τότε η Ουκρανία έκρινε σκόπιμο να μείνει ουδέτερη και να μην εμπλακεί στην φάση αυτή του πολέμου για να παραμείνει η σχέση της με την Δύση στα ίδια επίπεδα και να μην οξυνθεί. Παράλληλα το NATO συνέχιζε να επιθυμεί να διευρύνει την ανατολική πλευρά και να εντάξει νέα μέλη στον οργανισμό. Όμως μια λάθος κίνηση της Ουκρανίας ξανά απομάκρυνε την ένταξη της. Η Ουκρανία είχε βοηθήσει τον Ιρακινό Σαντάμ Χουσεϊν δίνοντας του όπλα σε μια περίοδο που βρισκόταν σε άμεση ανάγκη. Όμως δεν υπολόγισε ότι το NATO θα είναι αντίθετο σε όλο αυτό και έτσι διχάστηκε για άλλη μια φορά η σχέση που αναπτύχθηκε χάρη στον Κουτσμα.

Το 2005 με την αλλαγή του Προέδρου της Ουκρανίας, την εξουσία ανέλαβε ο Γιουσένκο, ο οποίος είχε εκφράσει και αυτός την έντονη επιθυμία του να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ. Έτσι άρχισαν να ξανά γίνονται κινήσεις που θα ωφελούσαν στην διαμόρφωση μιας νέας εικόνας της Ουκρανίας. Στην δεύτερη αυτή απόπειρα ένταξης εμπόδιο στάθηκε η αντιπολίτευση που μάλλον δεν είχε λάβει υπόψιν της τα προνόμια που θα είχε η Ουκρανία αν ήταν μέλος του ΝΑΤΟ. Αρχικά θα αναβαθμιζόταν σαν κράτος σε όλους τους τομείς, θα γινόταν πιο δημοκρατικό το καθεστώς και θα παρέχονταν μεγαλύτερη ασφάλεια σε αυτήν. Ακόμη θα μπορούσε να δημιουργηθεί η προοπτική να ενταχθεί μετέπειτα και στην Ε.Ε. Το γεγονός της ένταξης συζητήθηκε ιδιαίτερα στην σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι το 2008. Εκεί συναντήθηκαν οι ηγέτες των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ για να πάρουν αποφάσεις για τα φλέγοντα ζητήματα εκείνης της περιόδου. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονταν η κατάσταση του Αφγανιστάν, του Κόσοβου, ο επεκτατισμός του ΝΑΤΟ καθώς και οι σχέσεις του οργανισμού με υποψήφιες χώρες. Συγκεκριμένα η περίπτωση της Ουκρανίας ήταν ένα από τα θέματα που απασχόλησε αρκετά αυτή την σύνοδο του ΝΑΤΟ καθώς υπήρχαν έντονες διαπραγματεύσεις και αντιδράσεις από την πλευρά της Ρωσίας, η οποία δεν έγκρινε ούτε την Γεωργία να ενταχθεί διότι υπήρξαν και οι δύο χώρες της πρώην ΕΣΣΔ. Η δυναμική στάση της ρωσικής κυβέρνησης επηρέασε και άλλες χώρες όπως την Γαλλία και την Γερμανία οι οποίες θορυβήθηκαν από τα λεγόμενα της Ρωσίας, όπου προέβλεπαν την αναταραχή όλης της Ευρώπης σε περίπτωση ένταξης των δύο αυτών κρατών. Μόνο η Αμερική υπήρξε υποστηρίκτρια χώρα αλλά μάταια διότι δεν κατάφερε να επηρεάσει θετικά την διαδικασία. Το ζήτημα ένταξης έπαψε πλέον να απασχολεί την Ουκρανία και το ΝΑΤΟ όταν άλλαξε η κυβέρνηση της χώρας και ανέλαβε την εξουσία ο Γιανούκοβιτς, ο οποίος ήταν ρωσόφιλος και μεγάλος υποστηρικτής των απόψεων της Ρωσίας και του Πούτιν, ενδεχομένως το όνειρο της Ουκρανίας είχε άδοξο τέλος (Tarayuk, 1995).

2.3-Οι σχέσεις με την Ε.Ε και οι επιπτώσεις του πολέμου στην Ευρώπη.

Όταν η Ουκρανία έγινε ανεξάρτητο πλέον κράτος άρχισε να πλησιάζει τις ευρωπαϊκές χώρες επιδιώκοντας κάποια μέρα να αποτελέσει και η ίδια μέλος της Ε.Ε. Η Ουκρανία είχε από αρκετά χρόνια πριν την βλέψη να ακολουθήσει την ευρωπαϊκή πορεία, πιο συγκεκριμένα

από το 1993 έκανε προσπάθειες να σταθεί στα πόδια της, για αυτό και τον επόμενο χρόνο υπέγραψε με ιδιαίτερη χαρά την Συμφωνία Εταιρικής σχέσης και συνεργασίας. Αυτή η προσπάθεια άρχισε να εφαρμόζεται το 1998, φτάνοντας στο 2004 όπου προτάθηκε σε εφαρμογή η πολιτική της ευρωπαϊκής γειτονίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, της νότιας Μεσογείου καθώς και κράτη της ΕΣΣΔ. Με την εφαρμογή αυτής της πολιτικής θα περιοριζόταν τα προβλήματα ανάμεσα στις περιοχές αυτές και θα επιδιώκονταν μια νέα πραγματικότητα πιο φιλική με πνεύμα συνεργασίας και αλληλοβοήθειας. Εκείνη την χρονιά στην εξουσία της Ουκρανίας την πρώτη θέση κατείχε ο Γιουσένκο ο οποίος ήταν αρκετά θετικός στην προώθηση της ένταξης στην Ε.Ε. έτσι το 2007 η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης μεγεθύνθηκε με αποτέλεσμα να συγκροτηθεί εκ νέου μια πολιτική που θα είχε ως στόχο την επέκταση της δημοκρατίας στα κράτη της ανατολικής Ευρώπης, από εκεί πήρε και το αντίστοιχο όνομα Ανατολική Εταιρική Σύμπραξη. Αυτή η ενέργεια είχε θετικές επιπτώσεις στην Ε.Ε κυρίως στον τομέα της οικονομίας, κάτι που θα γινόταν βέβαια αντιληπτό μακροπρόθεσμα.

Αυτή η θετική επιρροή όμως δεν κατάφερε να διαρκέσει για πολύ καθώς τα πράγματα άλλαξαν πορεία όταν η πρωθυπουργός Τιμοσένσκο της Ουκρανίας κατέληξε να φυλακιστεί κάτι που φυσικά άλλαξε για άλλη μια φορά την επικρατούσα σχέση με την Ε.Ε. Παρόλα αυτά δεν αποκόπηκαν εντελώς αντιθέτως η Ε.Ε έκανε προσπάθειες να αλλάξει τα δεδομένα της φυλάκισης της πρωθυπουργού για να μπορέσουν να υπάρξουν εξελίξεις στη διαδικασία που είχε ξεκινήσει τα προηγούμενα χρόνια και είχε αποδείξει ότι μπορεί να αποφέρει καρπούς και στις δύο πλευρές. Εκείνη την περίοδο η Ουκρανία έκανε παράλληλη προσπάθεια ώστε να συμφωνήσει με την Ρωσία για την ένταξη της στην τελωνειακή ένωση, κάτι όμως που θα έφερνε σε αντίπερα όχθη την Ε.Ε αφού δεν προβλεπόταν κάτι τέτοιο στην συμφωνία σύνδεσης που είχαν συνάψει. Ήταν μια λογική αντίδραση γιατί δεν ήταν εφικτό να βρίσκεται η Ουκρανία σε παραπάνω από μία ενώσεις, σύμφωνα με τα λόγια του προέδρου της Επιτροπής της Ένωσης Jose Manuel Barroso. Η Ουκρανία πάντα είχε την πρόθεση να συνεργαστεί με την Ε.Ε. ήταν ένα ενδεχόμενο που θα ωφελούσε την πλευρά της Ένωσης και θα κατάφερνε να έχει μεγαλύτερη έκταση στα ανατολικά της σύνορα αλλά δυστυχώς δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί. Η Ρωσία μετά από όσα έγιναν τελικά απέδειξε την δύναμη της καθώς με τα τεχνάσματα που εφηύρε κάθε φορά κατάφερε και να κρατήσει σε απόσταση την Ουκρανία από την Ε.Ε αλλά και να μην αυξηθεί η ισχύς του ΝΑΤΟ μέσω της επεκτατικής τάσης που είχε (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο).

Επιπλέον όπως είναι γνωστό για την Ε.Ε από την αρχή της δημιουργίας, ο σκοπός της ήταν να δημιουργήσει μια ένωση ολοκληρωμένη σε όλους τους τομείς, δηλαδή με κοινή

οικονομική, πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική και βιομηχανική ένωση. Από την πρώτη μέρα μέρα λειτουργίας όλα τα κράτη που εντάσσονταν σε αυτήν είχαν οραματιστεί αυτή την εικόνα και θεωρούσαν ότι θα δημιουργηθεί μια μεγάλη δύναμη με κοινό στόχο, η οποία θα έχει δυναμική και θα μπορεί να σταθεί στη διεθνή σκηνή. Εννοείται ότι κατάφερε πολλά τόσα χρόνια αλλά πάντα υπήρχαν σκοτεινά σημεία στην πορεία αυτή. Ένα από τα πιο πρόσφατα αποτελεί η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022 όπου ήταν η αφορμή πολλών εξελίξεων. Αρχικά σε γεωπολιτικό επίπεδο αλλά και σε οικονομικό, τόσο στην Ευρώπη όσο και σε όλο τον κόσμο. Όλα ξεκίνησαν από την έντονη αντιπαράθεση που υπήρχε μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, έπειτα από την προσάρτηση της Κριμαίας όπου κατέληξε στην έξαρση του πολέμου, ο οποίος βρίσκεται σε εξέλιξη μέχρι σήμερα. Φυσικά αρνητικές επιπτώσεις έχει και η Ρωσία καθώς έχει απομονωθεί πλέον σε αρκετούς τομείς όπως η οικονομία, η τεχνολογία και η πολιτική, κάτι που την αποδυναμώνει όλο και περισσότερο μέρα με τη μέρα. Επιπλέον έχει μειωθεί η εξάρτηση της Ευρώπης από τους ενεργειακούς της πόρους και πλήττεται ακόμη πιο πολύ. Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα την σημαντική αύξηση του πληθωρισμού και την ίδια στιγμή την πτώση του ΑΕΠ.

Σίγουρα αυτή που βρίσκεται σε χειρότερη μοίρα είναι η Ουκρανία αφού οι ανθρώπινες απώλειες αυξάνονται καθημερινά, προσφυγικά κύματα κατευθύνονται προς όλες τις κατευθύνσεις, έχουν καταστραφεί οι υποδομές της, έχει αποστασιοποιηθεί από όλα, δεν υπάρχει οικονομία ούτε καμία άλλη δραστηριότητα, όλα έχουν παγώσει με αποτέλεσμα μετά τον πόλεμο να βρεθεί σε μια μεγάλη ύφεση που θα χρειαστεί να ξεκινήσει την προσπάθεια της υπό του μηδενός. Η εισβολή έχει αντίκτυπο και στην σχέση Ρωσίας με την Ε.Ε και των ΗΠΑ. Αυτές οι δύο προέβλεψαν πολλές κυρώσεις με σκοπό να περιορίσουν την δράση της Ρωσίας, χωρίς όμως να αφήσουν να εννοηθεί ότι ενεπλάκησαν σε όλο αυτό. Η Ε.Ε έχει μεγάλη εξάρτηση από την Ρωσία, σε ποσοστό που ανέρχεται στο 57,5% στον τομέα της ενέργειας. Βέβαια έχουν ξεκινήσει από πολύ νωρίς να λαμβάνονται μέτρα που θα βοηθούσαν στην απεξάρτηση της Ευρώπης, έτσι οι προσπάθειες στράφηκαν προς τις βιώσιμες μορφές ενέργειας καθώς και σε αναζήτηση νέων προμηθευτών αφού δυστυχώς δεν υπάρχει εγχώρια παραγωγή, παρά μόνο σε κάποιες περιπτώσεις που αξιοποιείται σε μικρό ποσοστό η ηλιακή και η αιολική ενέργεια, δύο μορφές που η Ε.Ε προσπαθεί να ενισχύσει ώστε να υπάρξει βελτίωση στο κομμάτι της ενεργειακής κρίσης. Όλα αυτά ίσως φέρουν θετικά αποτελέσματα και σε άλλους τομείς που η Ρωσία προσπαθεί να χειραγωγεί την Ευρώπη μέσω της ενέργειας, αφού αποτελεί μια γεωπολιτική προέκταση για να χρησιμοποιεί την εξάρτηση ώστε να προωθεί όσα επιθυμεί στον τομέα της πολιτικής (Γκόφας, 1998).

Η Ευρώπη από την στιγμή του ξεσπάσματος του πολέμου έχει έρθει αντιμέτωπη με τις υπερβολικά ψηλές τιμές του πετρελαίου, του φυσικού αερίου, των τροφίμων πυροδοτώντας την ραγδαία αύξηση του πληθωρισμού, ο οποίος έχει φτάσει σε 8% άνοδο από τα στατιστικά πριν την έναρξη του πολέμου. Όμως ακόμη δεν μπορεί να σταθεροποιηθεί η κατάσταση, όσο ο πόλεμος εξελίσσεται οι οικονομικές επιπτώσεις δεν μπορούν να προβλεφθούν και πόσο μάλλον να αντιμετωπιστούν. Ακόμη και να τερματιστεί άμεσα ο πόλεμος η αποκατάσταση όλων αυτών των ευρωπαϊκών κρατών που επηρεάστηκαν δεν θα είναι εύκολη. Σίγουρα θα χρειαστεί χρόνος για μεγάλη προσπάθεια ώστε να επανέλθουν στην αρχική κατάσταση. Πολλές χώρες είχαν ήδη δικά τους εσωτερικά προβλήματα που επιδεινώθηκαν μέσω των τρεχόντων γεγονότων. Η Ε.Ε επιπλέον έχει στόχο να αποκοπεί εντελώς από τον ρωσική προμήθεια ενέργειας και να ανεξαρτητοποιηθεί βρίσκοντας λύσεις μέσω άλλων παραγωγών. Μάλιστα έχουν γίνει ήδη κινήσεις και συνεργασίες με άλλα κράτη. Όπως παραδείγματος χάρη η Συμμαχία 3+1 μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου, Γαλλίας, Αιγύπτου. Με βάση αυτήν θα προμηθεύεται ολόκληρη η Ευρώπη φυσικό αέριο και πετρέλαιο. Φυσικά η αποκοπή από τον ρωσικό ενεργειακό ανεφοδιασμό θα στοιχίσει αρκετά στις μελλοντικές εξελίξεις και στις σχέσεις Ρωσίας-Ε.Ε. Αμφίβολη είναι γενικότερα η εξέλιξη των πραγμάτων μετά από αυτόν τον πόλεμο αφού έφερε στο φως τις ευπάθειες της Ε.Ε. (White & McAllister & Feklyunina, 2010).

Κεφάλαιο 3-Το μέλλον του πολέμου και της Ε.Ε σε ένα διεθνές πλαίσιο.

Για να γίνει αντιληπτό το υπόβαθρο αλλά και η μελλοντική τροπή που μπορεί να λάβει ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας θα ήταν σκόπιμο να αναλυθεί μια από τις θεωρητικές προσεγγίσεις των διεθνών σχέσεων που χαρακτηρίζει και επεξηγεί τα όσα διαδραματίζονται. Αρχικά οι πιο διαδεδομένες προσεγγίσεις στην μελέτη των σχέσεων των κρατών μεταξύ τους είναι τρεις. Όλες ασχολούνται με την διεθνή πολιτική, δηλαδή την καρδιά των διεθνών σχέσεων, πιο συγκεκριμένα με διακρατικά, διεθνή πολιτικά και άλλα ζητήματα. Ιδιαίτερης βαρύτητας ζητήματα αποτελούν παραδείγματος χάρη ένας πόλεμος, η συνεχής αναζήτηση ειρήνης, ισχύος, ασφάλειας, διακυβέρνησης και πολλών ακόμα λόγων που μπορεί ένας κράτος να βρίσκεται σε αντιπαράθεση με ένα άλλο.

Οι τρεις πιο διαδεδομένες προσεγγίσεις στις διεθνείς σχέσεις λοιπόν είναι ο ρεαλισμός, ο φιλελευθερισμός και μια μορφή ιδεαλισμού ο κονστρουκτιβισμός, ένα πιο διάχυτο και αφηρημένο φιλοσοφικό ρεύμα όπου εκπροσωπεί την αντίληψη ότι το διεθνές σύστημα είναι ένα προϊόν που έχει κατασκευαστεί και τελεί συνεχώς υπό κατασκευή ως αποτέλεσμα δράσης και διάδρασης όσων ζουν και μετέχουν σε αυτό. Όσον αφορά τον ρεαλισμό συναντάται ότι κινητήριοι μοχλός του είναι το κράτος, αυτό δρα στο διεθνές πολιτικό αλλά και οικονομικό σύστημα. Έτσι παίρνοντας παράδειγμα την ρεαλιστική αντίληψη τα κράτη συγκαταλέγουν στα ενδιαφέροντα τους ζητήματα που αφορούν την κυριαρχία και την ασφάλεια τους. Οι συγκρούσεις για τους ρεαλιστές δεν είναι κάτι απαγορευμένο, αντιθέτως είναι μια κατάσταση που την επιδιώκουν και δεν τρομοκρατούνται από το αποτέλεσμα της στην διεθνή πολιτική σκηνή. Από την άλλη ο φιλελευθερισμός έχει ως αρχή του παντός το κράτος, αυτό είναι που επηρεάζει και κινεί τα νήματα στην διεθνή πολιτική σκηνή. Οι ιδέες του πηγάζουν από την ελευθερία που χαρακτηρίζει το άτομο καθώς και την προσωπική του ιδιοκτησία. Ο φιλελευθερισμός δίνει μεγάλη έμφαση στην δημοκρατία και στις προσπάθειες που έχουν γίνει ώστε να επικρατήσει, προβάλλοντας περισσότερο τα δικαιώματα του ανθρώπου, την αξιοκρατία, την λογοδοσία των πολιτικών προσώπων και θέματα που αφορούσαν την οικονομία και την πολιτική γενικότερα. Οι δημοκρατίες που πρέσβευαν τις ιδέες του φιλελευθερισμού ήταν πάντα πιο προνομιούχες αφού παρουσίαζαν ευημερία στα οικονομικά, διέθεταν υψηλού επιπέδου μόρφωση στους πολίτες τους και σέβονταν τον άνθρωπο και τα δικαιώματά του ώστε να ζουν με αξιοπρέπεια (Ηρακλείδης, 2015).

Συγκεκριμένο παράδειγμα ίσως είναι αυτό που έθεσε πριν χρόνια ο πολιτικός επιστήμονας Στίβεν Γουόλτ, ο οποίος ανέλυσε την στάση του ΝΑΤΟ. Σύμφωνα με τον ρεαλισμό το ΝΑΤΟ

είχε σκοπό τότε να ενισχύσει την επεκτατική του τάση προκειμένου να προστατεύσει τα κράτη που βρισκόταν υπό τον ρωσικό κλοιό ενισχύοντας έτσι την δυναμική του αλλά και δίνοντας στην Ρωσία να καταλάβει με αυτή την κίνηση ότι δεν μπορεί να κάνει ότι θέλει και να επικρατεί σε ισχύ εκμεταλλευόμενη άλλα κράτη κατώτερα από αυτήν. Οι φιλελευθεριστές είχαν και αυτοί παρόμοια αντίληψη περί του θέματος, δηλαδή ότι η κεντρική Ευρώπη θα αποκτούσε μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και ισχύ αν κατάφερνε να επεκταθεί μέχρι την Τσεχία, την Ουγγαρία, την Πολωνία και τα κράτη της Βαλτικής. Από όλο αυτό κερδισμένο θα ήταν προφανώς το ΝΑΤΟ αλλά και όλα αυτά τα κράτη θα διέθεταν από εκείνη την στιγμή και έπειτα ένα «δίχτυ» προστασίας από την αυθαιρεσία και την κτητική στάση της Ρωσίας (Μανώλη Π., & Μαρής Γ., 2015).

Στις διεθνείς σχέσεις πάντα δημιουργούνταν η ανάγκη να εξηγηθούν κάποιες καταστάσεις καθώς και να απαντηθούν ερωτήματα, έτσι αναπτύχθηκε ιδιαίτερα η επιστήμη δίνοντας ως εργαλεία πληθώρα θεωρητικών προσεγγίσεων που διευκολύνουν και προβλέπουν πολύπλευρα και πολύπλοκα ζητήματα. Όπως παραδείγματος χάρη ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, πίσω από τον οποίο υπόκεινται πολλές και διαφορετικές απόψεις για την τολμηρή αυτή κίνηση που ολοκλήρωσε ο Πούτιν την ημέρα που εισέβαλε ο ρωσικός στρατός στα ουκρανικά εδάφη (Νάσκου-Περράκη, Π., Αντωνόπουλος, Κ., Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019, Jeffrey Mankoff, 2023, Stephen M. Walt, 2023, Richard Ned Lebow, 2022).

3.1- Ο πόλεμος μέσα από την σκοπιά των διεθνών σχέσεων.

Μέσα από όλες τις θεωρητικές προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν, ο Mearsheimer είναι αυτός που επικεντρώθηκε στην μελέτη του επιθετικού ρεαλισμού. Ο επιθετικός ρεαλισμός διαθέτει πέντε αμετάκλητες σταθερές, αρχικά το διεθνές σύστημα είναι συνώνυμο της αναρχίας και του χάους, δηλαδή δεν υπάρχει μια βάση εξουσίας που να στηρίζονται τα κράτη, με αποτέλεσμα να κινούνται χωρίς σχέδιο, χωρίς βοήθεια, χωρίς τάξη. Δεύτερον θεωρεί τις μεγάλες δυνάμεις κυρίαρχες στο παιχνίδι ισχύος μεταξύ των κρατών, όπου οι μεγάλες δυνάμεις σε αυτή την περίπτωση είναι αυτές που υπερέχουν σε στρατιωτική ικανότητα, δημιουργώντας έτσι μια επικίνδυνη ζώνη ισχύος μέσω της βίας. Άλλη μια παραδοχή της προσέγγισης είναι ότι δεν υπάρχει εμπιστοσύνη και σιγουριά μεταξύ των κρατών, καθώς το κάθε ένα λειτουργεί ατομικά δημιουργώντας έτσι ένα κλίμα αβεβαιότητας εφόσον το

συμφέρον του κάθε κράτους είναι πιθανό να οδηγήσει σε συμπεριφορές και αντιδράσεις ακραίες μη ενδιαφέροντας για τις επιπτώσεις που μπορεί να προκληθούν (εισβολή Ρωσίας). Έπειτα στον επιθετικό ρεαλισμό συναντάται έντονα η ανάγκη της επιβίωσης, η επιβίωση η συνέχιση δηλαδή της ύπαρξης είναι ικανή για τα πάντα, είναι το πιο ισχυρό κίνητρο του ανθρώπου και κατά επέκταση του κράτους στην συγκεκριμένη περίπτωση. Τέλος σύμφωνα με τον Mearsheimer τα κράτη λειτουργούν ορθολογικά και στρατηγικά ιεραρχώντας τα συμφέροντα τους με βάση πιο θα τα φέρει πιο κοντά στην κορυφή της πυραμίδας της ισχύος (Jackson R., & Sorensen G., 2006:143) (Mearsheimer, 2001:30-31).

Έχοντας λοιπόν αυτές τις πέντε παραδοχές ως πυξίδα υπάρχει ο φόβος δημιουργίας μιας επικίνδυνης ζώνης μεταξύ των κρατών, καθώς θα υπάρχει έντονο το αίσθημα του φόβου, της ανασφάλειας και θα προσπαθούν διαρκώς να επιδιώκουν την επιβίωση τους παραμερίζοντας όλα τα άλλα που κανονικά πρέπει να αναπτύσσει ένα κράτος ώστε να προοδεύει σε όλους τους τομείς. Σίγουρα για την επιβίωση χρειάζεται η στρατιωτική ισχύ όπως αναφέρεται και πιο πάνω αλλά στις μέρες μας ισχυρά θεωρούνται όσα κράτη είναι ανεπτυγμένα κοινωνικά και οικονομικά, όπως χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση της Ρωσίας η οποία είναι μια χώρα με ιδιαίτερα σημαντικό πλούτο στο υπέδαφος της που της προσδίδει μεγάλη γεωπολιτική και οικονομική σημασία. Δεν είναι τυχαία η πρώτη χώρα ανεφοδιασμού της Ευρώπης σε φυσικό αέριο, πετρέλαιο και άλλα.

Η ισχύς δεν περιορίζεται όμως μόνο στα παραπάνω αλλά προκειμένου να υπερισχύσουν λίγοι ή μόνο ένας τίθενται σε κίνδυνο όλοι οι υπόλοιποι. Πιο αναλυτικά στην προσπάθεια ενός κράτους να γίνει κυρίαρχο και πιο δυνατό καταπατώντας τα πάντα, δημιουργείται μεγάλη ανασφάλεια για όλα τα υπόλοιπα κράτη, για αυτό σύμφωνα με τον επιθετικό ρεαλισμό το καλύτερο που μπορεί να κάνει ένα κράτος για να επιβιώνει αρμονικά είναι να κυριαρχεί στο σύστημα. Ωστόσο η φύση έχει προνοήσει για τέτοιου είδους περιπτώσεις, δεν είναι τυχαίο που ανάμεσα στις ηπείρους και στα κράτη υπάρχουν τεράστιες υδάτινες επιφάνειες (ωκεανοί, θάλασσες), οι οποίες λειτουργούν ως φυσικά σύνορα και εμποδίζουν τις στρατιωτικές δυνάμεις μέσω των πυρηνικών όπλων να εξαπλωθούν και σε άλλες ηπείρους. Όλα αυτά έχουν διαταράξει τις ισορροπίες δυνάμεων, σύμφωνα με αυτή την θεωρητική προσέγγιση τα κράτη που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και όχι σε θέση ισχύος μπορούν μόνο με δύο τρόπους να δείξουν την δική τους στάση απέναντι σε αυτόν τον φαύλο κύκλο του συστήματος. Πρώτον έχουν την επιλογή να συμφιλιωθούν και να ενταχθούν κατά κάποιο τρόπο στην πλευρά του ηγεμόνα ή διαφορετικά αλλά με το ίδιο αποτέλεσμα να βάλλουν κάποιον άλλον να ενεργήσει για την εξισορρόπηση του ζητήματος (Mearsheimer, 2013:80).

Αυτοί οι δύο τρόποι είναι μια καλή λύση για να μην σχηματίζονται διαρκώς νέοι περιφερειακοί ηγεμόνες από περιοχή σε περιοχή. Έτσι ο κυρίαρχος ηγεμόνας οφείλει να προστατεύσει την θέση του, σε άλλη περίπτωση θα προκαλούνται διαρκώς συγκρούσεις. Άρα θα πρέπει να σχηματίσει ένα είδος συνασπισμού που θα δρα ως στοπ. Συνεπάγεται όμως ότι η υπερμεγέθυνση μιας δύναμης θα φέρει στο προσκήνιο ακόμα μεγαλύτερο κύμα ανασφάλειας, συγκρούσεων και επιθετικών ενεργειών μέσα σε ένα κλίμα αναρχίας που θα επικρατεί σε αυτή την περίπτωση. Το συμπέρασμα όλων αυτών είναι ότι ο κόσμος της πολιτικής και της διεθνούς πολιτικής είναι κατά κάποιον τρόπο άρρωστος και επικίνδυνος (Heywood, 2013:113-126) (Mearsheimer, 2006:162).

3.2- Η αναθεωρητική πολιτική της Ρωσίας.

Σύμφωνα λοιπόν με τα λεγόμενα του Mearsheimer η ουκρανική κρίση και η κίνηση της Ρωσίας οφείλεται στην ρωσική επιθετικότητα, η οποία μας θυμίζει όσα περιγράφονται στην θεωρητική προσέγγιση του επιθετικού ρεαλισμού. Ο Πούτιν ακολουθεί μια πολύ συγκεκριμένη πολιτική στοχεύοντας στην αναθεώρηση του μεταψυχροπολεμικού μονοπολικού συστήματος. Με το πέρασμα των χρόνων ολοένα και λιγοστεύει η ισχύς που είχε η Αμερική. Φυσικά οι δεσμεύσεις της από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου δημιούργησαν αναταραχή και στην δημιουργία ενός δυσνόητου πλέγματος συμφερόντων ασφαλείας που περιόρισε την χώρα ως προς τις στρατηγικές της επιλογές. Αυτό έφερε στο προσκήνιο μια μεγάλη περίοδο ανασφάλειας για τις ΗΠΑ. Η περίπτωση της ουκρανικής κρίσης λειτούργησε ως απειλή για αυτές και έπρεπε σύντομα να βρεθεί λύση για το πως θα αντιμετωπιστεί. Έπειτα από την ρωσική εισβολή η τροπή που πήρε η κατάσταση επιδεινώθηκε τόσο για την Ουκρανία που ήρθε αντιμέτωπη με τον πόλεμο και τις συνέπειες του αλλά τόσο και για τις ΗΠΑ όπου κλήθηκαν να υπερασπιστούν τους συμμάχους τους στην Ευρώπη και αλλού (Jackson R., & Sorensen G., 2006:133).

Ο Πούτιν είχε βάλει σκοπό να επανέρθει ακόμη πιο δυναμικά στην διεθνή σκηνή στοχεύοντας αρχικά στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης που τις θεωρούσε ίσως πιο εύκολο στόχο. Ένα τέτοιου είδους παράδειγμα θα μπορούσε να είναι η απομάκρυνση του Γιανουκόβιτς και η πολιτική που εφάρμοσε η Ρωσία στην περίπτωση της Κριμαίας. Η Ρωσία

πάντα έχει την τάση να προσπαθεί με κάθε τρόπο την επιδίωξη να ενδυναμώσει το κράτος σε όλους τους τομείς, εσωτερικά και εξωτερικά. Σε όλο αυτό το σχέδιο που έχει ξεκινήσει εδώ και χρόνια την βοηθάει και ο πλούτος που διαθέτει ενισχύοντας έτσι την οικονομία και την ισχύ της στον γεωπολιτικό χάρτη. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι όλη η Ευρώπη εξαρτάται ενεργειακά από την Ρωσία. Αυτά όσον αφορά στο εσωτερικό αλλά φαίνεται πως δεν έχει αφήσει στην τύχη ούτε τους εξωτερικούς παράγοντες. Έχει προβλέψει να ενισχύσει την δυναμική της παρουσία με την συμμετοχή της στα γεγονότα της Αμπχαζίας, της Οσετίας ακόμη και στην Συρία έφτασε να δίνει το παρόν. Όμως το συμβάν που θεωρείται το αποκορύφωμα της εξωτερικής της ενδυνάμωσης είναι αυτό της εισβολής στην Ουκρανία, ένα γεγονός που άλλαξε τα μέχρι τότε δεδομένα και προκαλεί διαρκώς νέες καταστάσεις και εξελίξεις σε όλους τους τομείς επηρεάζοντας όλο τον κόσμο και όχι μόνο την Ουκρανία. Παράλληλα με όλα αυτά ο Πούτιν δεν σταματάει να ενεργεί και να σκέφτεται την επόμενη του κίνηση έτσι άρχισε να εξαπλώνεται μέχρι την Κίνα αναπτύσσοντας διπλωματικές αλλά και οικονομικές σχέσεις. Άλλο ένα γεγονός που λειτούργησε προειδοποιητικά για τις ΗΠΑ, όπου βρέθηκαν για ακόμη μια φορά μετέωρες απέναντι στις τολμηρές κινήσεις της Ρωσίας που προσπαθεί διαρκώς να εφαρμόσει λέξη προς λέξη όσα πρεσβεύει ο επιθετικός ρεαλισμός.

Ο Πούτιν είχε αντιληφθεί την σταδιακή αποδυνάμωση των ΗΠΑ για αυτό βρήκε την κατάλληλη στιγμή να δράσει υπογείως και να διεκδικήσει την θέση κυριαρχίας που επιθυμεί. Έτσι λοιπόν μετά την προσάρτηση της Κριμαίας η Ρωσία συνέχισε την πορεία της και τους ριψοκίνδυνους ελιγμούς της στην περιοχή αυτή. Όλη αυτή η ξαφνική αποδυνάμωση των ΗΠΑ οι οποίες απομακρύνθηκαν από το Αφγανιστάν και από τον πόλεμο της Συρίας, συνδυαστικά με την μεγάλη άνθηση που επικρατούσε στην Ρωσία λόγω του εκσυγχρονισμού των ενόπλων δυνάμεων καθώς και των αναμφίβολα μεγάλων οικονομικών επιτευγμάτων της χώρας μέσω της ενέργειας συνέβαλαν όλα μαζί στο να ακολουθήσει μια μορφή αναθεωρητικής πολιτικής. Αυτό το είδος πολιτικής είναι ο καθρέπτης των όσων αναφέρει ο Mearsheimer στον επιθετικό ρεαλισμό. Είναι ξεκάθαρο ότι η Ρωσία προσπαθεί επανειλημμένα να διεκδικήσει περισσότερη ισχύ αφού απώτερος σκοπός της είναι να γίνει σε βάθος χρόνου η κυρίαρχη δύναμη του διεθνούς συστήματος. Η θεωρητική προσέγγιση επιβεβαιώνει αυτή την στάση ενισχύοντας την αναφέροντας ότι πρέπει να υπάρξει μεγιστοποίηση της υπάρχουσας ισχύος ώστε να αυξηθεί και η ασφάλεια του κράτους.

Ο πόλεμος της Ουκρανίας είναι αναπόσπαστο κομμάτι των επιλογών και των αυξητικών προθέσεων της Ρωσίας. Από την στιγμή που ανέλαβε την εξουσία της Ρωσίας ο Πούτιν η επεκτατική και κυριαρχική στάση του ήταν εμφανής από πολύ νωρίς στον τρόπο

διακυβέρνησης του. Επιδίωκε την κυριαρχία σε όλους τους τομείς μέχρι να φτάσει στο σημείο να κυβερνά αυτός ολόκληρο το διεθνές σύστημα. Για αυτό τον λόγο πάντα έδειχνε ιδιαίτερο ζήλο για την επιβίωση της εξαιτίας των κινδύνων που επιφύλασσαν οι γειτονικές χώρες ή από άλλες μεγάλες δυνάμεις που επιδίωκαν και αυτές την υπερίσχυση τους. Επομένως οι συνεχείς αντιδράσεις της Αμερικής δεν είναι μάταιες αλλά αντιθέτως είναι αναγκαίες γιατί ίσως κάποια στιγμή βάλει κάποιος ένα φρένο στην φόρα που έχει πάρει η Ρωσία κυρίως μετά την άκρως επιθετική συμπεριφορά της στον ουκρανικό λαό. Βέβαια ίσως η κρίση στην Ουκρανία να μην οφείλεται μόνο στην επιθετική στάση της Ρωσίας αλλά να είναι αποτέλεσμα της στάσης της δύσης, η πολιτική της οποίας ήταν πιο φιλελεύθερη με αποτέλεσμα να μην έχει καθόλου στο μυαλό της μια πιθανή αντίδραση της Ρωσίας υπό την μορφή πολέμου (Mearsheimer, 2006).

Παρά τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι σε καμία περίπτωση η μόνη υπαίτια του πολέμου είναι μόνο η Ρωσία. Η Ουκρανία θα έπρεπε να διατηρήσει την ουδετερότητα της, αλλά αντιθέτως αυτή θέλησε να ταχθεί υπέρ της ένταξης της στο NATO, καθώς και σε όσες αντιλήψεις ασπάζονταν. Έτσι έχει στηριχθεί από πολλούς η άποψη, ακόμη και από τον Κίσινγκερ, πρώην υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ ότι δεν υπήρξε η επιθετική συμπεριφορά της Ρωσίας ο λόγος που οδηγήθηκε όλη αυτή η χρόνια διαμάχη σε πόλεμο. Αρκετές ήταν οι φορές που ο ίδιος είχε εκφράσει την αβεβαιότητα του στις προσπάθειες ένταξης της Ουκρανίας στο NATO.

Ο Πούτιν λίγο καιρό πριν ξεσπάσει ο πόλεμος δήλωνε ότι η ανεξάρτητη Ουκρανία είναι αποδεκτή αλλά αυτό που πυροδότησε τα επιθετικά και επεκτατικά του ένστικτα ήταν η Δύση και κυρίως η Αμερική που φαίνεται να υπάρχει διαμάχη από το 2014 και τώρα έχει πάρει την μορφή του ρωσο-ουκρανικού πολέμου του 2022, απειλώντας την ολοσχερή καταστροφή της Ουκρανίας. Ένας πόλεμος που μπορεί εύκολα να φτάσει σε επίπεδο πυρηνικού πολέμου μεταξύ Ρωσίας και NATO (Euro2day, 2023).

3.3- Ποιο θα είναι το μέλλον του πολέμου σε σχέση με την Ε.Ε;

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει αρχίσει να διανύει τον δεύτερο χρόνο και το τέλος του δεν θα είναι σε κοντινό χρονικό διάστημα καθώς ο Πούτιν από τις πρώτες μέρες του 2024

στάθηκε ιδιαίτερα τυχερός καθώς η Δανέζικη κυβέρνηση ανακοίνωσε συγκεκριμένα ότι θα καθυστερήσει να παραδώσει στην Ουκρανία τα μαχητικά αεροσκάφη F16 που περίμενε πυρετωδώς. Παράλληλα η Ουκρανία βρίσκεται σε μια κατάσταση διαρκών βομβαρδισμών όπου προκαλεί μεγάλες καταστροφές στον ενεργειακό της εφοδιασμό, στις στρατιωτικές εγκαταστάσεις αλλά και στην τρομοκράτηση του άμαχου πληθυσμού που ταλανίζεται άδικα εδώ και ένα χρόνο. Βέβαια και η Ουκρανία συνεχίζει ακάθεκτη τους βομβαρδισμούς ρωσικών πόλεων με επιτυχία κυρίως στην Κριμαία και την Μαύρη Θάλασσα αλλά αυτό δεν είναι αρκετό στην συγκεκριμένη φάση του πολέμου.

Στις δηλώσεις του NATO αναφέρεται ότι η Ουκρανία βρίσκεται σε δύσκολή κατάσταση εφόσον ο χρόνος που περνάει δεν είναι υπέρ της. Δυστυχώς τα γεγονότα που διαδραματίζονται το τελευταίο διάστημα ενισχύουν την θέση της Ρωσίας, ενθαρρύνοντας έτσι τον Πούτιν να συνεχίζει ακάθεκτος με μεγαλύτερη δυναμικότητα από ποτέ. Αυτό το γεγονός επιβεβαιώνεται μέσα από πολλά παραδείγματα. Πρώτον έχει σημειώσει μεγάλο αριθμό επιτυχιών μέχρι στιγμής. Η Ρωσία κατάφερε να αποκρούσει την ουκρανική επίθεση στο νότιο τμήμα τη χώρας που έλαβε χώρα την καλοκαιρινή περίοδο. Η Ουκρανία ήλπιζε ότι θα ερχόταν αντιμέτωπη αντάξια αλλά μάταια καθώς οι δυνάμεις της Ρωσίας κατέκτησαν εδάφη σε πολλά σημεία κυρίως κοντά στην περιοχή Ρομπότινε. Ακόμη η Ρωσία κατάφερε να καταλάβει την Μαρίνκα, μια πόλη με ιδιαίτερη στρατηγική σημασία. Πολλοί εμπειρογνώμονες έχουν αναφέρει ότι η Ουκρανία δεν ήταν έτοιμη για έναν τέτοιου είδους πόλεμο και δεν διέθετε τα απαραίτητα όπλα ώστε να έρθει εις πέρας. Έτσι δόθηκε το πάτημα στην Ρωσία μέχρι σήμερα να έχει καταφέρει να καταλάβει το 18-19% του συνόλου του ουκρανικού εδάφους. Το χειρότερο όμως δεν είναι αυτό αλλά το γεγονός ότι δεν προβλέπεται να υπάρξει κάποια ανατροπή αλλά αντιθέτως θα συνεχιστεί ο πόλεμος με του ίδιους ρυθμούς. Αυτό γίνεται φανερό και από τα όπλα που έχει στην διάθεση της η Ρωσία, κυρίως πυρομαχικά με τα οποία έχει την δυνατότητα να ακινητοποιήσει μεγαλύτερο αριθμό περιοχών. Η Ρωσία δεν σταμάτησε σε όλη την διάρκεια του πολέμου να παράγει όπλα αλλά εισάγει και από το Ιράν και την Βόρεια Κορέα, έχοντας την ικανότητα να μπορεί να εκτοξεύσει ημερησίως 10.000 βλήματα σε αντίθεση με την Ουκρανία που η δυνατότητα της ανέρχεται στα 2.000.

Δεύτερον η υποστήριξη της δύσης στην Ουκρανία έχει αρχίσει να καταρρέει, το 2023 είχαν γίνει αισθητές οι αλλαγές ως προς την στρατιωτική και οικονομική υποστήριξη της. Αυτή η εξέλιξη των πραγμάτων ενδέχεται να χειροτερέψει καθώς μετά το ξέσπασμα του πολέμου στη Γάζα και το Ισραήλ η δύση έχει στρέψει το ενδιαφέρον και την βοήθεια της εκεί. Όπως ισχυρίζεται ο Timothy Snyder 'Στρέφουμε το ενδιαφέρον μας στη νέα κρίση, στον πόλεμο

στη Γάζα, χωρίς να έχουμε καταλήξει σε συμπεράσματα σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία'. (Timothy Snyder, 2023). Επίσης έχει ανακοινωθεί από το Ινστιτούτο του Κιέλου για την Παγκόσμια Οικονομία (IfW) ότι τα κράτη που στηρίζουν την Ουκρανία ανέρχονται σε 42 και από αυτά ούτε τα μισά δεν έχουν ανακοινώσει πακέτα βοήθειας τον τελευταίο καιρό. Η Ουκρανία υστερεί σε μεγάλο βαθμό σε συστήματα αεράμυνας, μαχητικά αεροσκάφη, πυρομαχικά, πυραύλους και γενικότερα τέτοιου είδους εξοπλισμό που θα την βοηθήσει στο πεδίο της μάχης. Επομένως με τις δυσκολίες που προέκυψαν στο κομμάτι του ανεφοδιασμού η φετινή χρονιά θα είναι πιο δύσκολη από το 2023.

Ένας τρίτος λόγος που αποδεικνύει ότι η Ρωσία θα είναι πιο προνομιούχα είναι οι νέοι συνεργάτες του Πούτιν. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του ο πόλεμος στην Ουκρανία και στην Γάζα εξαρτώνται από αυτόν. Την φετινή χρονιά έχει σκοπό να γίνει ηγέτης μέσω της ανάπτυξης νέων παγκόσμιων συνεργασιών. Ήδη έχει ξεκινήσει οικονομικές συναλλαγές με την Κίνα, την Νότια Αφρική, την Ινδία και την Βραζιλία. Ακόμη έχει σκοπό να επεκτείνει την αμυντική του συνεργασία και τις σχέσεις του με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και την Σαουδική Αραβία, όπως με την Αιθιοπία και την Αίγυπτο με τις οποίες οι σχέσεις τους θα εμβαθύνουν το επόμενο χρονικό διάστημα. Άλλος ένας λόγος που θα απομακρύνει την Ουκρανία από την επιτυχία και θα τονώσει το ηθικό της Ρωσίας είναι η εσωτερική υποστήριξη κάτι που θα συμβάλλει στην στάση του λαού υπέρ του Πούτιν στις εκλογές του Μαρτίου του 2024. Η Ρωσία παρά την εμπόλεμη κατάσταση συνεχίζει να αναπτύσσεται κυρίως οικονομικά μέσω της πολεμικής παραγωγής αλλά και από την πώληση πετρελαίου στην Ινδία και την Κίνα, δύο νέες προσθήκες στο ενεργειακό πελατολόγιο της με αρκετά μεγάλο πληθυσμό, κάτι που συνεπάγεται μεγάλα κεφάλαια ανεφοδιασμού. Βέβαια και η Ευρώπη άργησε να ανεξαρτητοποιηθεί ενεργειακά με αποτέλεσμα πέρυσι την ίδια περίοδο να έχει προμηθευτεί έναν αρκετά μεγάλο αριθμό φυσικού αερίου και πετρελαίου προσδίδοντας υψηλά κέρδη στην Ρωσία.

Τέλος ο πρόεδρος της Ουκρανίας δεν διανύει την καλύτερη περίοδο καθώς πέρα από τον πόλεμο έρχεται αντιμέτωπος με εσωτερικές εντάσεις που αφορούν την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία. Έτσι ο Ζελένσκι πιέζεται ιδιαίτερα και κατηγορείται από πολλούς ότι παρεμβαίνει σε υψηλό βαθμό στις στρατιωτικές υποθέσεις, επιπρόσθετα δεν κατάφερε να νικήσει τον περασμένο χρόνο κάτι που επιβαρύνει ακόμη πιο πολύ την κατάσταση. Όλα αυτά φυσικά επηρεάζουν τα όνειρα και τις προσπάθειες που είχε πραγματοποιήσει όλα τα προηγούμενα χρόνια ώστε να καταφέρει μια μέρα η Ουκρανία να ενταχθεί στην Ε.Ε.

Είναι επόμενο μετά από αυτές τις εξελίξεις η Ευρωπαϊκή Ένωση να δυσκολεύεται να διαχειριστεί αυτή την κατάσταση με την Ουκρανία καθώς τα χτυπήματα που έχει δεχτεί

είναι σοβαρά και το ένα μετά το άλλο. Αν θέσουμε ως αφετηρία πιο πρόσφατα γεγονότα αξιοσημείωτη είναι χρηματοπιστωτική κρίση, η προσφυγική, η πανδημία και τώρα ο πόλεμος. Όλες αυτές οι κρίσεις ράγισαν την οικονομία της Ένωσης και όλα τα όνειρα της για ολοκλήρωση. Τα παραπάνω γεγονότα έφεραν τα πάνω κάτω σε όλη την Ευρώπη αλλά και τον κόσμο σε παγκόσμιο επίπεδο. Σίγουρα οι συνέπειες θα είναι καταλυτικές καθώς θα αναγκαστούν οι κυρίαρχοι να λάβουν αποφάσεις και να είναι έτοιμοι να υποστούν αλλά και να αντιμετωπίσουν τις ολοκληρωτικές αλλαγές.

Οι αλλαγές άρχισαν να γίνονται σταδιακά αρχικά εντάχθηκε η Φινλανδία στο NATO και σκοπό έχει να ακολουθήσει η Σουηδία κάτι που θέτει κυρίαρχο το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο στην Ευρώπη όσον αφορά ζητήματα ασφάλειας, όπου μαζί με αυτό αναβάθμιση παίρνουν και οι ΗΠΑ. Αυτή η κίνηση υποδηλώνει για άλλη μια φορά ότι η Ε.Ε εξαρτάται κατά κάποιο τρόπο από την Αμερική διότι χωρίς αυτήν δεν έχει την δυνατότητα να σταθεί στα πόδια της και να υπερασπιστεί τα γεωπολιτικά της συμφέροντα. Είναι κάτι που δυστυχώς δεν θα καταφέρει να αλλαχθεί στην Ένωση ακόμη και αν περάσουν χρόνια ακόμη και αν τα κράτη-μέλη της Ε.Ε καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες. Θα είναι μάταιος κόπος (Welt, 2024).

Από την στιγμή της ανάληψης της εξουσίας της Ρωσίας από τον Πούτιν το 2000 το εμπόριο και η οικονομία της χώρας άρχισε να παρατηρεί μια ανέλπιστη άνθιση στην ενέργεια λαμβάνοντας τον τίτλο ενός από τους πιο ισχυρούς προμηθευτές φυσικού αερίου και πετρελαίου της Ε.Ε αλλά και σε άλλες περιοχές. Η άνθιση όμως δεν περιορίστηκε εκεί αλλά εξαπλώθηκε και στις τράπεζες, στις αυτοκινητοβιομηχανίες, τα αγροτικά προϊόντα και τον μηχανολογικό εξοπλισμό. Εννοείτε ότι μετά την εισβολή αυτά έλαβαν τέλος. Η Ε.Ε αποξενώθηκε εντελώς από την Ρωσία και κατέβαλε συλλογικές προσπάθειες ώστε να ανεξαρτητοποιηθεί εντελώς από την εισαγωγή φυσικού αερίου και πετρελαίου από αυτήν. Έτσι μείωσε σε μεγάλο βαθμό το ποσοστό και αξιοποίησε άλλες μορφές ενέργειας ώστε να επιβιώσει καθώς εκμεταλλεύτηκε την προνομιακή γεωγραφική της θέση για να αναπτύξει επαφές με άλλες γειτονικές χώρες και να επωφεληθεί από αυτό.

Δυστυχώς όμως η Ε.Ε έχει δείξει μέσα από παραδείγματα του παρελθόντος ότι δεν έχει την δυνατότητα να αντιμετωπίσει μόνη της δύσκολες καταστάσεις. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν το προσφυγικό, η πανδημία, φορολογικά και τραπεζικά ζητήματα καθώς και το εμπάργκο στη Ρωσία. Σίγουρα έχει καταφέρει πράγματα και στέκεται μέχρι σήμερα στα πόδια της αλλά τις περισσότερες φορές με υποστηρίγματα. Οι αρχικές της προσδοκίες ήταν υψηλές πράγμα που είναι δύσκολο πλέον να επιτευχθεί, αυτό συνεπάγεται ότι το ζήτημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης όχι απλά δεν συζητάτε αλλά υπό κανονικές συνθήκες θα έπρεπε

να έχει αφαιρεθεί από τα οράματα της. Στην νέα πραγματικότητα που δημιουργήθηκε είναι αρκετά ουτοπικό να ελπίζει κανείς σε αυτό το σενάριο. Ίσως να υπάρξουν κάποιες εσωτερικές συμμαχίες που να προσπαθούν για να φτάσουν σε αυτήν αλλά πάλι θα συμφωνούν σε συγκεκριμένα ζητήματα, στόχος όμως της ολοκλήρωσης είναι να συμφωνούν σε όλα και να προχωρούν (Μαρής, 2013).

Φυσικά σε έναν πόλεμο που διαρκώς εξελίσσεται δεν μπορεί να γνωρίζει κανείς τι τροπή μπορεί να πάρει αλλά οι μέχρι στιγμής ενδείξεις προδιαγράφουν σε γενικές γραμμές αυτή την εικόνα. Πιο αναλυτικά η Ε.Ε ίσως φτάσει μετά τον πόλεμο να έχει λιγότερα δικαιώματα για τις μικρές χώρες οι οποίες θα κάνουν υπερπροσπάθειες να στηρίξουν την ύπαρξη τους και τα συμφέροντα τους. Με λίγα λόγια η Ε.Ε στο μέλλον θα συρρικνωθεί ως αναφορά την δημοκρατία και τις ελευθερίες της. Σίγουρα οι ευρωπαίοι πολίτες βιώνουν την διαφορά από την πρώτη κιόλας μέρα που άρχισε ο πόλεμος αφού το κάθε ένα σπίτι ξεχωριστά βίωσε την αύξηση των τιμών της ενέργειας άμεσα. Το κακό σενάριο είναι αυτό θα συνεχιστεί και η ακρίβεια θα πλήττει ολοένα και περισσότερο την Ευρώπη, θα είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας (Παυλόπουλος, 2022).

Συμπεράσματα

Η ιστορία των σχέσεων Ρωσίας-Ουκρανίας απέδειξε ότι η αντιπαράθεση ξεκινάει αρκετό καιρό πριν και συγκεκριμένα από την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Όμως γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι τα πράγματα γίνονται χειρότερα από το 2014 και έπειτα. Έτσι καταλήγουμε το 2022 να βρίσκονται αυτές οι δύο χώρες σε πόλεμο μέχρι και σήμερα, σε έναν πόλεμο που διαρκώς μεταβάλλεται, σε έναν πόλεμο που κάθε μέρα δυσχεραίνει την κατάσταση όλων και ξεφεύγει από τα στενά γεωγραφικά όρια των δύο άμεσα εμπλεκομένων μερών. Από την στιγμή που η Ουκρανία έγινε ανεξάρτητο κράτος άρχισε η Ρωσία να εφαρμόζει την αναθεωρητική της πολιτική, την οποία γνώριζε πολύ καλά πώς να την εφαρμόζει. Έτσι ξεκίνησαν αναρίθμητες συγκρούσεις χωρίς τέλος, προφανώς αφού δεν ήταν νοητό να βρεθεί λύση και να συμβιβαστεί η Ρωσία παύοντας να έχει τάσεις επεκτατισμού και ισχύος, η κατάσταση πήρε την προκαθορισμένη πορεία, αυτή του πολέμου. Άρα ο πόλεμος είναι το αποτέλεσμα, η συνέπεια και το αποκορύφωμα άλλων προηγούμενων ενεργειών που συνδιαμόρφωσαν την κατάσταση έτσι ώστε να φτάσει στο χειρότερο σημείο.

Ο Πούτιν εισέβαλε στην Ουκρανία για πολλούς λόγους, λόγοι οι οποίοι δεν είναι εύκολο να εξηγηθούν ακόμη και εξαιτίας αυτού του γεγονότος οι ακριβείς αιτίες του πολέμου είναι είτε μερικώς άγνωστες είτε δύσκολο ακόμη να οριστούν με ακρίβεια, ωστόσο η ανάλυση μπορεί να στηριχτεί σε όσα έχουν ήδη διεξαχθεί καταλήγοντας σε κάποια συμπεράσματα που συντέλεσαν στην συγγραφή της εργασίας. Αφετηρία αποτελεί η τάση της Ρωσίας να είναι η πιο ισχυρή και κατά κύριο λόγο - αυτό που μας απασχολεί στη παρούσα μελέτη - να επιδιώκει με κάθε τρόπο είναι να είναι πιο ισχυρή από την Ουκρανία. Αυτό έχει ως συνέπεια εδώ και χρόνια προβαίνει σε συνεχείς καταλήψεις περιοχών, όπως παραδείγματος χάρι η περίπτωση της Κριμαίας το 2014. Έτσι συνεχίστηκαν και τα επόμενα χρόνια ενισχύοντας τις καταλήψεις και τις επιθέσεις οι ρωσόφιλοι πληθυσμοί της Ουκρανίας οι οποίοι δρούσαν υπέρ του Πούτιν. Τότε ήταν και η εποχή που άρχισε η κυβέρνηση της χώρας να θέλει να εισέλθει στην Ε.Ε ώστε να βρει συμμάχους και υποστήριξη στην Δύση, μήπως καταφέρει να προστατεύσει τον λαό της από αλλεπάλληλα χτυπήματα της Ρωσίας που όλο και αυξάνονταν. Το εύλογο ήταν να μην επιτρέψει ποτέ ο Πούτιν να συμβεί αυτό καθώς ήθελε την Ουκρανία μονοπώλιο ώστε να την χειρίζεται κατά βούληση μέχρι την στιγμή που θα την καταλάβει ολοκληρωτικά. Αυτή η επίμονη επιδίωξη του πηγάζει από την σημαντική γεωστρατηγική θέση που έχει στον παγκόσμιο χάρτη η Ουκρανία (Γκόφας, 1998).

Όμως θα ήταν άδικο αν δεν δώσουμε κανένα ελαφρυντικό στην στάση της Ρωσίας, καθώς υπάρχει και μια οπτική που βλέπει όλη αυτή την κατάσταση από μια διαφορετική σκοπιά,

αυτήν της Ρωσίας. Η οποία δείχνει να έχει ενοχληθεί από την Δύση και το NATO όπου ο Πούτιν θεωρεί ότι είναι μια άμεση απειλή για την μελλοντική πορεία της χώρας του. Επίσης η στήριξη που παρέχεται από την Αμερική και την Ευρώπη στην Ουκρανία δημιουργεί την εντύπωση στον Πούτιν ότι είναι μια μορφή κήρυξης πολέμου από την πλευρά τους. Η ΗΠΑ και η Δύση έχουν την δυνατότητα να συμβάλλουν στην ολοκληρωτική ενίσχυση της Ουκρανίας ώστε να ηττηθεί η Ρωσία. Η ζημιά που θα δημιουργηθεί όμως θα είναι τόσο μεγάλη που θα στραφεί ο Πούτιν εναντίον όλων μέσω ενός ατελείωτου πυρηνικού πολέμου.

Όλα αυτά είχαν μεγάλο αντίκτυπο στις σχέσεις των δύο χωρών με την Ε.Ε. Αυτό συμβαίνει διότι οι επιπτώσεις του πολέμου είναι πολυδιάστατες, με χαρακτήρα ανθρωπιστικό, γεωπολιτικό και οικονομικό και πολυεπίπεδες επιδράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Δυστυχώς όσα έχει προκαλέσει μέχρι στιγμής η στάση που θέλησε να κρατήσει η Ρωσία έχει αναδιαμορφώσει τις συνθήκες που επικρατούν στην Ευρώπη. Τα νέα ζητήματα που προέκυψαν όσον αφορά την ενέργεια και την οικονομία αποπροσανατόλισαν εντελώς την Ε.Ε από τους στόχους που είχε θέσει μακροπρόθεσμα και για αυτόν τον λόγο βέβαια έχει φροντίσει να λάβει νέα μέτρα αντιμετώπισης των όσων προκλήθηκαν από τον πόλεμο. Το πιο φλέγον ήταν το κομμάτι της ενέργειας που την ανάγκασε να αυξήσει τα έξοδα των ευρωπαίων πολιτών και να αναζητά νέους προμηθευτές ενέργειας. Φυσικά οι επιπτώσεις δεν σταματούν εκεί. Ο μεγαλύτερος φόβος της Ε.Ε είναι το πώς θα εξελιχθεί ο πόλεμος; ποια θα είναι η πορεία και το μέλλον της Ένωσης; Θα καταφέρει άραγε μετά από όλα όσα της έχουν παρουσιαστεί από την αρχή της ίδρυσης της να φτάσει τον πολυπόθητο στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ή μήπως θα αρχίσει σταδιακά να αποσυντίθεται ως ένωση γιατί κάθε κράτος θα προσπαθεί μόνο του να επιβιώσει με τάσεις απομόνωσης και απομακρυνόμενο από τις αξίες συλλογικής δράσης όπως αυτές εμφυσήθηκαν από την Ε.Ε.; Αυτά είναι μερικά ερωτήματα που δημιουργούνται σε όλους μας καθημερινά και παραμένουν αναπάντητα.

Μελετώντας λοιπόν την πορεία της κρίσης παρατηρούμε ότι τα αίτια προέρχονται κατά κύριο από τις ανταγωνιστικές σχέσεις της Ρωσίας σε σχέση με όλα τα άλλα κράτη και περισσότερο τις ΗΠΑ, με στόχο την ασφάλεια τους και την προβολή ισχύος. Θα έλεγε κανείς ότι η Ουκρανία είναι το θύμα μίας μάχης μεταξύ γιγάντων όπου η μόνη της επιθυμία φαινομενικά ήταν να αναπτυχθεί με βάση τα δυτικά πρότυπα αλλά η αδυναμία της να λειτουργήσει πάνω στις στέρεες βάσεις της δημοκρατίας, της διαφάνειας και του δικαίου δεν της το επέτρεψε (Putin, 2011) (Λυγερός Σ., Δημόπουλος Σ., 2022).

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Allan, D. (2020, May). Chatham House. Ανάκτηση από The Minsk Conundrum: Western Policy and Russia's War in Eastern Ukraine:

<https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2020-05-22-minsk-conundrum-allan.pdf>

Anieri A. (1997), "Dilemmas of interdependence: Autonomy, prosperity and sovereignty in Ukraine's Russia Policy", Problems of Post-Communism, Vol.44, No.1.

Bialer, S. (1980), Stalin's Successors: Leadership, Stability, and Change in the Soviet Union. Cambridge and New York: Cambridge University Press. Ανακτήθηκε από:

<https://www.bing.com/search?q=Bialer%2C+S.+%281980%29%2C+Stalin's+Successors%3A+Leadership%2C+Stability%2C+and+Change+in+the+Soviet+Union.+Cambridge+and+New+York%3A+Cambridge+University+Press.++doi%3Ahttps%3A%2F%2Fdoi.org%2F10.2307%2F2496659&qsn&form=QBRE&sp=-1&lq=1&pq=bialer%2C+s.+%281980%29%2C+stalin's+successors%3A+leadership%2C+stability%2C+and+change+in+the+soviet+union.cambridge+and+new+york%3A+cambri+dge+university+press.+doi%3Ahttps%3A%2F%2Fdoi.org%2F10.2307%2F2496659&sc=1-183&sk=&cvid=3D126912CA3E4610A709DA705FB4CEE9&ghsh=0&ghacc=0&ghpl=>

Brzezinski, Zbigniew (1994), "The Premature Partnership", Foreign Affairs, Vol. 73 No.2.

Brzezinski, Z. (1994, March 1). Foreign Affairs. Ανάκτηση από The Premature Partnership: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/1994-03-01/premature-partnership>

EU, C. o. (2014, May 12). Council of the European Union. Ανάκτηση από Council stands by Kiev for free and fair presidential elections:

<https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2014/05/12/>

Ian Traynor, S. W. (2014, February 20). The Guardian. Ανάκτηση από Ukraine violence: dozens killed as protesters clash with armed police:

<https://www.theguardian.com/world/2014/feb/20/ukraine-protesters-force-riot-police-independence-square-kiev-battle-control>

ITAR-TASS (1994), 26/11/94, στο T. Kuzio (1998), “Ukraine and NATO: The Evolving Strategic Partnership” .p. 14.

John J. Mearsheimer (2014), “Why the Ukraine Crisis is the West’s Fault: The Liberal Delusions That Provoked Putin, Foreign Affairs.

Kendall, B. (2014, March 14). BBC. Ανάκτηση από Crimea crisis: Russian President Putin's speech annotated: <https://www.bbc.com/news/world-europe-26652058>

Khodunov, A. (2022, May 20). Springer Link. Ανάκτηση από The Orange Revolution in Ukraine: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-86468-2_19

Kuzio, T. (1997): “Ukraine under Kuchma. Political Reform, Economic Transformation and Security Policy in Independent Ukraine, London: Palgrave MacMillan.

Kuzio, T. (1998), “Ukraine and NATO: The Evolving Strategic Partnership”, The Journal of Strategic Studies, Vol.21, No.2

Kuzio, T. (2003), “EU and Ukraine: a turning point in 2004? ISS-EU Occasional Paper”, Paris: Institute for Security Studies-EU

Larrabee S. (1998), “Ukraine’s Place in L.A, Ukraine in the World: Studies in the International Relations and Security Structure of Newly Independent State, Cambridge, Mass.: Harvard Ukrainian Research Institute Publications Office.

Lebow, Richard Ned, ‘International Relations Theory and the Ukrainian War’ , Analyse and Kritik, 2022, 44(1), pp.111-135

Markoff, Jeffrey, 'The Realist Case for Ukraine', Foreign Policy Research Institute, 25th Jan. 2023, available at: <https://www.fpri.org/article/2023/01/the-realist-case-for-ukraine/> - last visited 15 Jan 2024

Mearsheimer, J. J. (2001:30-31), The tragedy of Great Power Politics, Norton, New York: W.W. Norton & Company

Mearsheimer, J. J. (2009:241-256), Reckless States and Realism, International Relations

Mearsheimer, J. J. (2013:80), Structural Realism. In: International Relations Theories, (O. U. Press, T. Dune, M. Kurki, & S. Smith Eds) International Relations Theories: Discipline and diversity.

Miller, C. (2019, October 2). Radio Free Europe Radio Liberty. Ανάκτηση από Explainer: What Is The Steinmeier Formula -- And Did Zelenskiy Just Capitulate To Moscow?:

<https://www.rferl.org/a/what-is-the-steinmeier-formula-and-did-zelenskiy-just-capitulate-to-moscow-/30195593.html>

Network, V. (2014, March 11). Voltaire Network. Ανάκτηση από Declaration of Independence of the Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol:

<https://www.voltairenet.org/article182723.html>

Putin V. (2011), “A new integration project for Eurasia: The future in the making”. Izvestia : Ανακτήθηκε από: <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-new-integration-project-eurasia-future-making-izvestia-3->

Rajan Menon, E. B. (2016, January). Research Gate. Ανάκτηση από Conflict in Ukraine: The Unwinding of the Post-Cold War Order.:

https://www.researchgate.net/publication/313060664_Rajan_Menon_and_Eugene_B_Rumer_Conflict_in_Ukraine_The_Unwinding_of_the_Post-Cold_War_Order_Cambridge_MA_and_London_UK_MIT_Press_2016_248pp

Snyder, Timothy, ‘‘Stalemate’ metaphor hurts Ukraine’s fight’ Financial Times, 21st October 2023

Tarayuk, B. (1995) σε συνέντευξη στη M. Jung (1995), “A new Concept Of European Security”, Transition, Vol,1, No.13.

Walt, Stephen M., ‘An International Relations Theory Guide to the War in Ukraine’, Foreign Policy, 8th March 2022, available at: <https://foreignpolicy.com/2022/03/08/an-international-relations-theory-guide-to-ukraines-war/> - last visited 15 Jan 2024

White, S. & McAllister, I & Feklyunina, V. (2010), “Belarus, Ukraine and Russia: East or West?”, The British Journal of Politics and International Relations, Vol 12, No.3

Ανακτήθηκε από: doi: 10.1111/j.1467-856X.2010.00410.x BJPIR: 2010 VOL 12, 344–367

Ελληνόγλωσση

Βαρβαρούσης Π. (1995), *Ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής*, Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα

Γιώργος Παυλόπουλος, (2022) Ε.Ε: Έτσι θα είναι η Ευρώπη και η Ένωση μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, Δημοσιεύτηκε στο: in newspaper, Ανακτήθηκε από:
<https://www.in.gr/2022/05/14/world/ee-etsi-tha-einai-eyropi-kai-enosi-meta-ton-polemo-stin-oukrania/>

Γκόφας, Α. (1998), «Επαναπροσδιορίζοντας τις σχέσεις Ρωσίας-Ευρώπης στον μεταψυχροπολεμικό κόσμο: Προς μια νέα σύγκρουση ή προς την ανάδυση μιας συνεργασίας», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, Τεύχος 12.

Γκόφας, Α. (1998), «Επαναπροσδιορίζοντας τις σχέσεις Ρωσίας-Ευρώπης στον μεταψυχροπολεμικό κόσμο: Προς μια νέα σύγκρουση ή προς την ανάδυση μιας συνεργασίας», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, Τεύχος 12.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο-Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Πολιτική Διεύρυνση της ΕΕ-Ουκρανία. Ανακτήθηκε από:
<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/enlargement/ukraine/>

Ηρακλείδης Α. (2015) *Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική* (Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις: Κάλιππος, Ανακτήθηκε από: <https://hdl.handle.net/11419/6150>

Λυγερός Σ., Δημόπουλος Σ.,(2022), *Γιατί ο πόλεμος στην Ουκρανία αλλάζει τον κόσμο*, Εκδόσεις: Πατάκης

Λυγερός Σ., Δημόπουλος Σ.,(2022), *Γιατί ο πόλεμος στην Ουκρανία αλλάζει τον κόσμο*, Εκδόσεις: Πατάκης

Μαρής Γεώργιος (2013), *Οι μεγάλες προκλήσεις της Ευρωπαϊκής πολιτείας*. Ανακτήθηκε από: <https://hephaestus.nup.ac.cy/handle/11728/8985>

Παπαφλωράτος, Ι. Σ. (2022). *Συνοπτική ιστορία των σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας: Μια σύγχρονη κρίση με ρίζες από το παρελθόν Β' Έκδοση*. Αθήνα: Λειμών.

Π. Νάσκου-Περράκη, Κ. Αντωνόπουλος, Μ. Σαρηγιαννίδης (2019) *Διεθνείς Οργανισμοί*, Έκδοση Β', Εκδόσεις: Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη

Τριανταφυλλίδης, Δ. Β. (2022). *Η αυτοκρατορική νοσταλγία της Ρωσίας*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Τσάκωνας Π., Τσαρδανίδης Χ., Υφαντής Κ., Χουλιάρης Α., (2022) Ομιλία με τίτλο: Διεθνείς Σχέσεις και ο πόλεμος στην Ουκρανία, Δημοσιεύτηκε στο: Blod Bodossaki Lectures on Demand Ανακτήθηκε από: https://www.blod.gr/lectures/diethneis-sheseis-kai-o-polemos-stin-oykrania/?fbclid=IwAR2ITox3AE2cCCb6v8CrQMFoNJZ4_48ktKQ6rGM_d2umYkfl-eM1pwy6c5o

Andrew Heywood (2013:113-126) Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική στην Παγκόσμια Εποχή, Εκδόσεις: Κριτική

Brzezinski, Z. (1998). *Η μεγάλη σκακιέρα*. Αθήνα: Λιβάνης.

Euro2day, (2023, 25 May). Κίσινγκερ: Δεν φταίει μόνο η Ρωσία για τον πόλεμο στην Ουκρανία. Ανακτήθηκε από: https://www.euro2day.gr/news/world/article/2190943/kisingker-de-ftaiei-mono-h-rosia-gia-ton-polemo-st.html?fbclid=IwAR0aqMsb_oyhmsl0FSMNxdFF-PT-4OC1ME8Fk5qOdEIfso7xMiDY6eBSD0

Mearsheimer J. J (2006:162) Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, μτφ: Ήφαιστος, Εκδόσεις: Ποιότητα, Αθήνα

Robert Jackson, Georg Sorensen (2006:133) Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων, Η Σύγχρονη Συζήτηση, Εκδόσεις: Gutenberg

Waltz Kenneth, (2011), Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής, μτφ Κολιόπουλος, Αθήνα: Ποιότητα, σελ. 269

Welt (2024), Δύο χρόνια πόλεμος στην Ουκρανία: Οι προοπτικές για το 2024 – Προς ποια πλευρά κλίνει η «πλάστιγγα»;, Δημοσιεύτηκε στο:insider, Ανακτήθηκε από: <https://www.insider.gr/eidiseis/305467/dyo-hronia-polemos-stin-oykrania-oi-prooptikes-gia-2024-pros-poia-pleyra-klinei-i>

